

Slovenské pohrebníctvo

magazín nielen pre profesionálov

II / 2012

Publikované pod záštitou Slovenskej asociácie pohrebných a kremečných služieb

B&F Viedeň

Bologna 2012

Tajomstvo sarkofágu

Práca patológa v teréne

Keď sa hrá o čas - linka 112

Dokonalá učebnica anatómie

Primátor Žiliny o službách v kraji

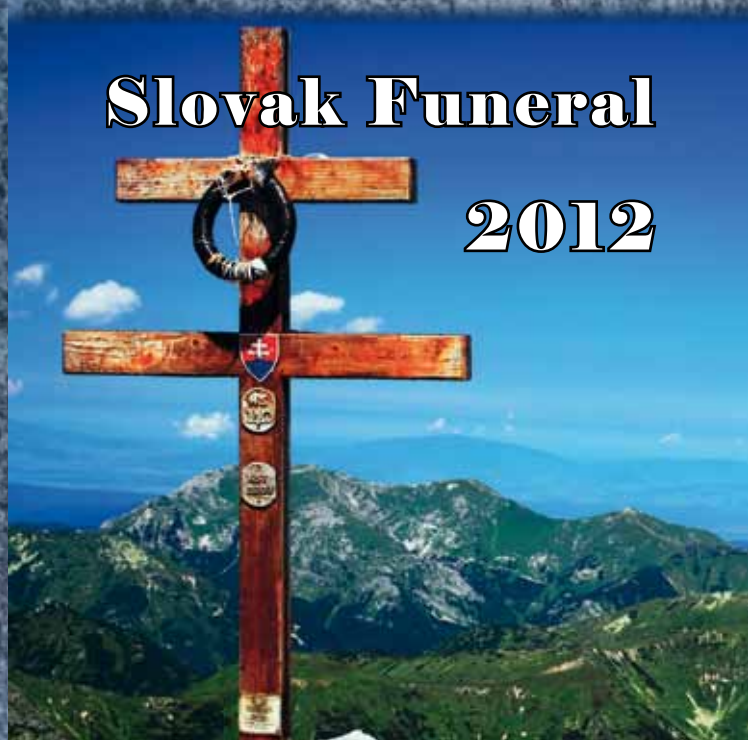
Medzinárodná výstava

8.-10.11.2012 Trenčín

Slovak Funeral

2012

Editoriál

Milí čitatelia

To, že sa náš magazín začína dostávať viac do zorného pola nielen odbornej verejnosti, ale aj laickej, naznačuje váš záujem o veci verejné, súvisiace s pohrebnou problematikou. V poslednom období prichádza do redakcie čoraz viac dotazov a žiadostí o rady, ktoré sa týkajú prevádzky cintorínov a súvisia s doladením VZN obcí či mesta. Mnohí starostovia až teraz dobiehajú pohrebný zákon č.131/2010 Z.z., konkrétne § 17 o prevádzkovaní cintorínov. Faktom je, že dodržiavanie spomínaného zákona v praxi nieje vždy možné aplikovať podľa štandardov, ale prispôsobuje sa jednotlivcom, skupinám či organizáciám v danom regióne. Každé mesto či obec musí mať odborne spôsobilú osobu, prevádzkovateľa cintorína, ktorá zodpovedá za jeho chod a prevádzku. Éra akéhosi univerzálneho miestneho hrobára je už teda dúfam za nami.

„Prevádzkový poriadok“ predkladá odborne spôsobilá osoba na obecné či mestské zastupiteľstvo ku schváleniu. Každé jedno mesto či obec na Slovensku má svoje špecifiká miestneho charakteru, terénne, geografické podmienky, náboženské členenie, ktoré treba v súvislosti s prevádzkou cintorína zohľadniť, ale jedno vždy musia mať spoločné a to je dodržanie podmienok zákona o prevádzkovaní cintorínov. Toto nieje možné brať na ľahkú váhu a pokiaľ mesto či obec nezosúladí svoje VZN so zákonmi Slovenskej republiky, môže sa stať, že na podnet občana vydá prokuratúra voči takémuto VZN rozhodnutie, ktoré povedie k jeho zrušeniu. Pokiaľ sa na túto problematiku pozrieme hlbšie, dostaneme sa na koreň veci a to k samotnej odborne spôsobilej osobe ako prevádzkovateľa cintorína.

Samozrejme nemôžem a ani nechcem každého prevádzkovateľa hádzať do jedného vreca, veľká väčšina z nich sú naozaj odborníci vo svojom remesle. Ich práca však nie je vždy jednoduchá, tu mám na mysli napríklad politické zázemie, jednotlivé poslanecké kluby v mestách, ale aj v obciach rozhodujúcich o výškach finančných prostriedkov na chod cintorínov.

Nepriaznivú sociálnu situáciu, nárast cien za tovar a služby aj v oblasti pohrebných a cintorínskych, ktoré doliehajú na obyvateľov, si mnohí jednotlivci (a tu mám na mysli predovšetkým zodpovedných riadiacich pracovníkov) nechcú pripustiť. Ťahanie finančných prostriedkov z vaku pozostalých na chod cintorínov, je pre niekoho určite jednoduchšie, ako sa zamerať na nové trendy v obore. Je naozaj reč len o tých, ktorí si svoje povinnosti neplnia či už z nevedomosti, alebo majú papiere na odbornú spôsobilosť len ako ozdobu v kancelárii.

Mnohí správcovia (ale aj starostovia), sa nám pri spoločných stretnutiach sťažujú i na nedisciplinovanosť „kamenárov“ pri stavbe náhrobných pomníkov, či na samotné čierne stavby, alebo víkendové montáže bez vedomia správcu. Rád by som ich upozornil, že každý cintorín musí mať vypracovaný „Cintorínsky poriadok“, a ten je povinný dodržiavať každý návštevník, prenajímateľ hrobového miesta i remeselníci pracujúci na zákazku objednávateľa.

Cintoríny sú miestom, kde by sa malo chodiť s úctou a pietou. Je preto potrebné, aby boli pod dozorom, mali svojho správcu v každom jednom meste či dedinke a aby aj vzhľadovo boli dôstojné každému nadchádzajúcemu pietnemu aktu. Že sa to dá i inak a spravovanie cintorínov je bezproblémové i s nižšími poplatkami pre obyvateľov sa dočítate v tomto vydaní na str. 26. Šesťdesiat kilometrov od Bratislavy je situácia úplne iná.

Ladislav Stríž

Slovenské pohrebništvo • vychádza štvrtročne, ročník II., číslo II, jún 2012 • Vydavateľ SAPaKS, Slovenská asociácia pohrebných a kremačných služieb, Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava, e-mail: sapaks@sapaks.sk • Redakcia: Ladislav Stríž, PhDr. Marcel Lincényi, PhD., Kristýna Krásniková, Pavel Ondera, Bc. Zuzana Dinková, Mgr. Zuzana Voštenáková • Adresa redakcie: Trojičné námestie 12, 821 06 Bratislava, fax: 02/452 480 71, 0903 716 024, e-mail: slovenskepohrebništvo@gmail.com • Internetová forma: www.pohrebništvo.sk • Grafická úprava, fotografie: Pavel Ondera • Tlač: SINEAL spol. s r.o., Kazanská 2, 821 06 Bratislava • Evidovaný MK SR č. EV 4257/11

Z obsahu magazínu

Ľudské telá - The Human Body

Kontroverzná výstava je najdokonalejšou učebnicou anatómie
str. 6 - 7

Linka 112

Kedy volať? Čo povedať?
Ako vlastne funguje linka 112?
Zneužívajú volanie na linku záchranu? str. 12 - 13

Domine

Nové pohrebništvo v Dunajskej Strede
Európsky štýl, kvalitné služby, kompletný servis
str. 18 - 19

Firma KUBIK

Najväčší výrobca truhliel na Slovensku
Vyše dvadsať rokov na slovenskom a európskom trhu
str. 20 - 21

B&F Wien

Rozhovor s viceprezidentom
pohrebništva a cintorínov mesta Viedeň
str. 26 - 27

Bologna 2012

Reportáž zo svetovej výstavy priniesol Peter Kicoš,
člen Asociácie a majiteľ pohrebných služieb LAuK Žilina
str. 28 - 29

Primátor mesta Žilina

O situácii v pohrebništve hovorí primátor krajského
mesta Ing. Igor Choma
str. 30 - 31

Tajomstvo

SARKOFÁGU

Väčšina z nás určite navštívila historickú a kultúrnu pamiatku akou je zámok v Bojniciach. Je to miesto, ktoré dokáže neustále fascinovať návštevníkov každej vekovej kategórie. Prispievajú k tomu okrem iného aj podujatia, ktoré svojou atraktivitou a jedinečnosťou lákajú nielen miestnych, ale aj zahraničných turistov.

Z takejto bohatej návštevnosti a obľúbenosti bojnického zámku by mal určite nesmiernu radosť aj jeho posledný šľachtický majiteľ gróf Ján František Pálfi. Ten má totiž najväčšiu zásluhu na jeho dnešnej podobe, a taktiež na možnosti sprístupnenia tohto skvostu širokej verejnosti.

Stručná história Bojnického zámku

Prvá písomná zmienka o hradisku v Bojniciach pochádza z roku 1113. Postupom času, ako hrad menil majiteľov, menil sa i charakter a štýl stavby súvisiaci s jednotlivými historickými epochami. Kým sa dostal do vlastníctva posledných majiteľov Pálfiovcov vystriedali sa tu aj rôzne iné známe šľachtické rody. Matúš Čák Trenčiansky, Giletovci, Leustachovci, Nofriovci, Ján Korvín (nemanželský syn kráľa Mateja Korvína), Štefan Zápoľský a napokon Alexej Turzo, ktorý sa zaslúžil o prestavbu pôvodného gotického hradu na renesančné sídlo.

V roku 1637 začína opäť nová kapitola tohto miesta. Po vymretí rodu Turzovcov, zámok pripadol do vlastníctva kráľa a ten ho práve v spomínanom roku daroval šľachtickému rodu Pálfiovcov. V polovici 17. storočia bol hrad prestavaný do barokového štýlu. Poslednú rozsiahlu prestavbu uskutočnil jeho posledný nobilitovaný majiteľ Ján František Pálfi. Pod jeho dohľadom získal zámok i dnešnú novogotickú podobu a teda takú, ako ho poznáme v súčasnosti.

Gróf Ján František Pálfi to po smrti svojho otca nemal najľahšie. Ten svojmu potomkovi zanechal okrem panstiev aj značné dlhy. Mladému vlastníkovi sa však postupne podarilo majetok znova nadobudnúť a zveľadiť. Svojimi cestami po Európe a záujmom o umenie a architektúru sa mu podarilo zo zámku v Bojniciach vytvoriť skutočne neobyčajné sídlo, ktoré na Slovensku i v širokom okolí nemá obdobu. Pálfi sa nikdy neoženil a nemal žiadnych potomkov. Zrejme i preto sa mohol plne venovať svojim cestovateľským a zberateľským záľubám.

Ján František Pálfi zomrel roku 1908. V testamente, ktorý zanechal, sa jasne vyjadril o krokoch, ktoré majú jeho dedičia urobiť a ako naložiť s umeleckými zbierkami. „...Ukladám preto mojim nástupcom, aby tieto umelecké predmety, maľby, rytiny a zlatnícke diela sprístupnili za účelom muzeálnych prehliadok znalcom a záujemcom o výtvarné umenie.“

Pálfiho telo bolo tri roky po smrti, roku 1911, uložené do honosného sarkofágu z červeného mramoru uprostred spoločnej hrobky na zámku v Bojniciach.

Niekoľko desaťročí po grófovej smrti spozorovali zamestnanci múzea podivnú vec. Zo sarkofágu začala vytekať neidentifikovateľná tekutina zvláštnej medovitej konzistencie. Najprv sa tomuto faktu zrejme neprikladal nejaký špecifický význam, keďže množstvo tekutiny bolo zanedbateľné. Ale v polovici 90. rokov minulého storočia sa táto „kauza“ dostala na svetlo sveta a zaangažovala nielen odbornú ale aj širokú verejnosť.

Dohadov o zvláštnej tekutine bolo vtedy neúrekom. Zistila sa skutočne reálna príčina tohto faktu, alebo tento prípad ostáva naďalej opradený tajomstvom? Na otázky nám odpovedal Ing. Erik Kližan, archívár Slovenského národného múzea – Múzea Bojnice.

Kto a kedy spozoroval vytekanie tekutiny zo sarkofágu?

Menovite sa to určite nevie, no v každom prípade to boli zamestnanci múzea. Sarkofág bol v dobrom stave a preto si nevyžadoval každodennú a podrobnú kontrolu. Nie je možné určiť, kedy sa na jeho povrchu objavili prvé kvapky presakujúcej tekutiny. Predpokladom však sú 70., no skôr 80. roky 20. storočia.

Akého pôvodu bola vytekajúca tekutina?

Tekutina bola vyslovene biologického charakteru, keďže šlo, podľa správy z rozboru, o mineralizované ostatky tela grófa Pálfiho.

Prečo došlo k takejto chemickej reakcii? Akým spôsobom bolo telo grófa Pálfiho mumifikované?

Gróf Pálfi nebol po smrti mumifikovaný, práve naopak. Po pitve bolo jeho telo napustené konzervačným roztokom na báze glycerínu, chlóru a zinku. Prítomnosť tohto roztoku potvrdil aj chemický rozbor vytekajúcej tekutiny v roku 1992, počas výskumu. K akej chemickej reakcii došlo, to netušíme. Dost' na to, že sarkofág bol nepriedušne uzatvorený a voda z rakvy sa nemala kam odparovať. Práve tá zapríčinila koróziu kovových častí truhly i nosníka, ktorý rakvu podopieral a ich deštrukciou sa tekutina dostala von.

Udialo sa niečo podobné aj na iných miestach na Slovensku, alebo inde vo svete?

Nemáme o tom informácie. Ba väčšinou práve naopak, telá niektorých mŕtvych sa zachovávajú v takmer neporušených stavoch z dôvodu vysušenia – straty vody. A v prípade grófa Pálfiho bola iniciátorom „senzácie“ práve stále – aj po desaťročiach od úmrtia – prítomná voda.

Okolo tejto kauzy sú i rôzne „rozprávkovejšie“ fantazijnejšie vysvetlenia. Mohli by ste nejaké spomenúť? Hovorí sa nejaká i návštevníkom pri prehliadkach?

Múzeum je seriózna vedecká inštitúcia a nemôžeme si dovoliť návštevníkom predkladať nejaké neverené a vymyslené príhody. Nieto ešte počas prehliadok. A navyše, pamiatka a hold,

ktorý vzdávame grófovi Jánovi Františkovi Pálfiemu za to, že nám zanechal takýto architektonický skvost, by nám to nedovolil.

Sú však návštevníci, ktorí dokážu od lektorov „vydrankať“ nejakú tú „pikošku“. A tie väčšinou pochádzajú z pera novinárov, ktorí pozisťovali „zaručene správne“ informácie. Tá najfascinujúcejšia pojednáva o pomenovaní vytekajúcej tekutiny – slzami grófa Pálfiho. Gróf Pálfi sa vraj iba ťažko zmieroval s tým, že dedičia nenaplnili ustanovenia jeho testamentu a vzácne zariadenie v honbe po peniazoch a bohatstve rozpredali. Aj katastrofálny požiar zámku v roku 1950 ducha grófa veľmi trápil. Krádež vzácných oltárnych obrazov zo 14. storočia v roku 1933 bola podobnou „Jóbovou udalosťou“. A tak v roku 1995, keď do bojnického zámku bol opäť inštalovaný po vrátení z Prahy tzv. Bojnický oltár, novinári si spojili udalosť s návratom oltára a ukončením výtoku zo sarkofágu a vznikla z toho spokojnosť grófa, že oltár je na svojom pôvodnom mieste, ako si to bol vo svojom testamente želal.

Ako vyzerá sarkofág v súčasnosti?

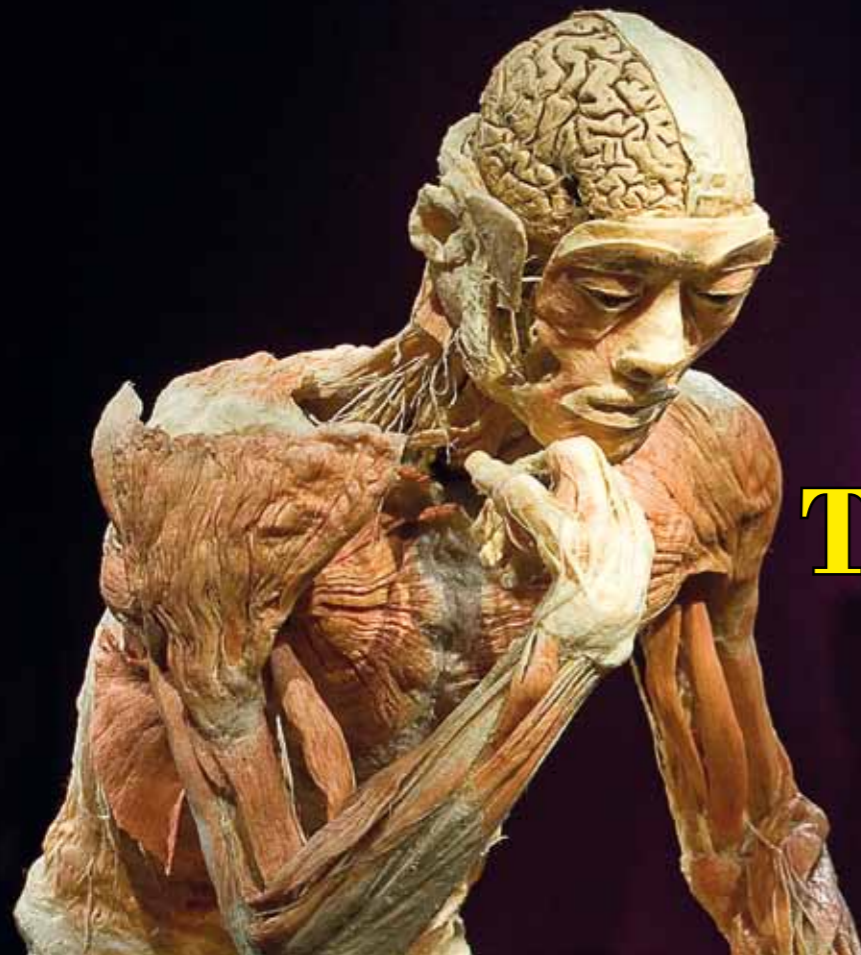
Keďže sarkofág nič nenaruša, vyzerá a aj je v dobrom technickom stave, zodpovedajúcom svojmu veku a poslaniu.

Ďakujeme za rozhovor

Zdroj archív SNM - Múzeum Bojnice

-kk-

The Human Body

jedinečná a vo svojej úlohe nenahraditeľná. Taktiež si môžeme uvedomiť, ako je naše telo zraniteľné, krehké a ako málo stačí k tomu, aby sme ho trvale poškodili. Na niektorých exponátoch môžeme vidieť rôzne choroby. Nájdem tu osteosarcom (rakovina kosti), aortu postihnutú aterosklerózou, či pľúca fajčiara.

RED MAN je celotelový exponát, ktorý predstavuje len tepnový a žilový komplex. Je vypracovaný metódou nazývanou „Plastinácia“. Stojaci exponát neobsahuje žiadne svaly, kosti, žiaden podporný systém. Ďalšie exponáty sú v rôznych pozíciách v akých sa naše telo nachádza v bežnom živote a pri športe. Môžeme tak vidieť fungovanie jednotlivých svalov a iných častí našich tiel.

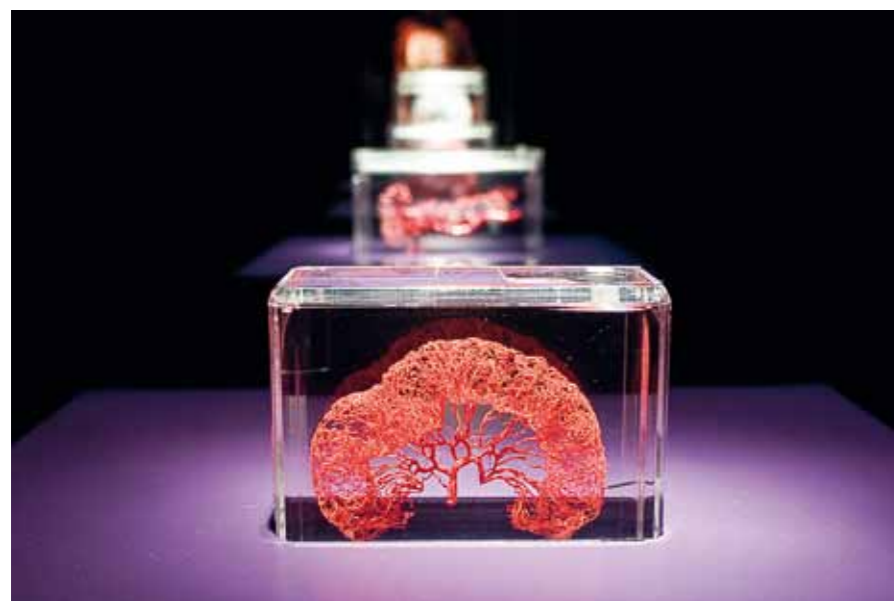
Zdroj: JVS Group; spracoval -op-

Plastinácia

Ide o revolučnú metódu polymérovej konzervácie. Rozpitvaný materiál je ponorený do acetónu, pričom nastane dokonalá dehydratácia, vo vákuu sa acetón odparí a nahradí ho silikónový polymér, ktorý sa vstrebá do pripravovaného exponátu až po úroveň buniek. Pomocou svoriek a kovových konštrukcií sa exponát vytvaruje do požadovanej polohy. Následne prichádza k vytvrdeniu silikónového polyméru pôsobením plynu a žiarenia. Nakoniec sa odstránia pomocné konštrukcie a svorky.

Žijeme v ňom desaťročia, je to náš jediný príbytok na tomto svete. Zložitý organizmus, ktorý je zároveň krehký, zraniteľný a ľahko zničiteľný. Neraz sa k nemu správame tak, že si ho v podstate sami devastujeme, ničíme a napokon sa čudujeme, ak sa niektorá jeho časť pokazí a vypovie službu. Práve o tom je výstava The Human Body - Ľudské telo.

Výstavu na českej pôde pripravila spoločnosť JVS Group s.r.o.. Pani Květa Havelková z tejto spoločnosti, ktorá nám poskytla informácie a fotografie o nej hovorí: „Výstava The Body Human je jedinečnou učebnicou anatómie všetkých čias, ktorá poskytuje úplne iný pohľad na ľudské telo, než na aký sme zvyknutí zo školských lavíc. Bez škrupulí ukazuje na poškodenia spôsobené životným štýlom, prejedaním sa alebo nedostatkom pohybu. Tieto reálne a pre mnohých šokujúce príklady sú oveľa silnejším podnetom k zamysleniu sa nad svojim prístupom k životu než akýkoľvek text alebo obrázky.“

Výstava predstavuje ľudské telo na exponátoch, ktoré voľakedy chodili, rozprávali sa, smiali, prežívali radosti i starosti. Počas svojho života sa rozhodli darovať svoje telá po fyzickom skone do rúk vedcom, za účelom vytvorenia tejto výstavy. Všetci zomreli prirodzenou smrťou. Odporcovia výstavy niekoľkokrát napadli jej autorov a tvrdili, že exponáty boli získané protiprávne. Polícia ale všetky tieto obvinenia po podrobnom vyšetrovaní zamietla.

Dokonale vypreparované exponáty nám ukazujú ako naše telo funguje, ako dômyselne pracujú jednotlivé systémy navzájom, i to, ako je každá časť

Smútočná floristika

Flóra 2012

Koncom apríla sa v bratislavskej Inchebe uskutočnil už tradične ďalší ročník medzinárodného veľtrhu Flóra 2012. Okrem bohatej ponuky sadeníc, kvetín, zeleniny, semien, ktoré na výstavisku ďaleko prevažovali nad ostatným sortimentom, sme tu (žiaľ, v hlavnej hale) mohli nájsť i stánky s čokoládou, cukríkmi a obchodníkov s kuchynským riadom typu TV-Shoping, čo náš celkový dojem z výstavy značne naštrbilo. Naopak, potešila nás súťaž a napokon aj prezentácia jej výsledkov z oblasti smútočnej floristiky. V kategórii „Junior“ skončil na prvom mieste študent **Strednej odbornej školy záhradníckej v Piešťanoch**, Lukáš Valenta.

Lukáš Valenta - prízdoba urny

zasadená cibula a povrch tvoria riečne z mušle z brehu Váhu, ktorý tečie cez Piešťany. Cibula zakvitne až na budúci rok a vtedy vynikne jeho celková krása.

Áno, všimli sme si, že sa nebojíte experimentovať. Dôkazom toho je i ďalší exponát, veniec z brokolice.

Brokolica ako ju poznáme z obchodov je vlastne kvet, napadlo ma, prečo ho nevyužiť. Vytvoril som jednoduchý veniec, doplnil som ho suchými trňovými konáríkmi z agátu, ktoré symbolizujú bolesť a smútok. Zároveň som v protiklade použil klinčeky, ktoré majú pomôcť túto bolesť zmierňovať a utíšiť. Veniec z brokolice má za ideálnych podmienok rovnakú trvácnosť akú majú ostatné vence zo živých kvetov. Podmienkou je vlhkosť, či už prirodzená spôsobená počasím, alebo ju treba nahradiť rosením. Na slnku by veniec nevydržal dlhšie ako dva dni.

Ďakujeme Lukášovi za rozhovor a prajeme úspešné dokončenie štúdia. Veríme, že s jeho originálnymi nápadi sa ešte v budúcnosti stretneme pri rôznych príležitostiach.

Lukáš Valenta - smútočný veniec z brokolice

Jeho výtvary zaujali nielen porotu, čo sa napokon prejavilo na jeho umiestnení, ale aj širokú verejnosť, ktorá sa pri jeho práci pristavovala a živo o nej diskutovala. Požiadali sme ho o krátky rozhovor.

Vidíme tu urnu vsadenú do zvláštneho kvetu. Z čoho sa skladá a prečo vás napadlo umiestniť urnu práve tam?

Urna spolu s kvetom má symbolizovať krásu ľudského života a jeho koniec, keď z celkového tvaru máte dojem, že kvet sa zatvára a urnu s pozostatkami tak ukrýva. Ako podklad som použil mach do ktorého som umiestnil sušené palmové listy farbené na bielo tak, aby presvitala ich pôvodná farba. Kolorit som dotvoril umelou levandulou a oživenie jednoduchých línií obohatil umelými olivovými ratolesťami aj s plodmi. Porote sa táto kombinácia páčila. Druhým exponátom do súťaže bol široký črepník v ktorého strede je

poistenie pohrebných nákladov

POISTOVŇA
POŠTOVEJ BANKY

Myslite na svojich blízkych

- **Výhodná cena** pre každého [už od **2,82 €** mesačne].
- Voliteľná výška poistnej sumy.
- Bez zdravotných prehliadok.
- Plnenie nepodlieha zdaneniu a dedičskému konaniu.

Darček pre prvých 2 000 klientov pri dojednaní poistnej sumy min. 2 000 €.

Akcia platí od 1.2.2012 do 31.3.2012.*

Darčekom je atraktívny balíček – digitálny teplomer a vitamíny.

Informujte sa!

osobne
na poštách a v pobočkách Poštovej banky, a.s.

telefonicke
02/33 00 00 31

elektronicky
www.ppabk.sk

* Táto akcia Poistovne Poštovej banky, a. s., platí do odvolania, najneskôr však do 31.3.2012. Podmienky akcie sú zverejnené na internetovej stránke [www.ppabk.sk].

Veľkoobchod s urnami a pohrebnými pomôckami

URNY

ocel, mosadz, meď...

VOZÍKY

vozíky na kvety a vence

vozíky na prepravu truhiel

RÔZNE

prepravné vaky XXL

pohlcovače pachu
(spray, prášok)

Súdne lekárstvo v Martine študujú aj medicci z Nórska

Povolanie súdneho lekára nepozostáva len z práce v pitevni. Pracovníci Ústavu súdneho lekárstva a medicínskych expertíz (ÚSLaME) Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského a Univerzitnej nemocnice Martin (JLF UK a UNM) v Martine zabezpečujú tiež výučbu konkrétnych predmetov pre medikov, aj ostatných študentov nelekárskych odborov. Pedagógovia svoje skúsenosti v tomto roku odovzdávajú v anglickom jazyku aj desiatkam zahraničných študentov, medzi ktorými je väčšina nórskeho medikov.

ÚSLaME zabezpečuje komplexnú pregraduálnu výučbu v odbore Súdne lekárstvo a medicínske právo pre študentov 5. ročníka všeobecného lekárstva v slovenskom aj anglickom jazyku, ako aj pre študentov nelekárskych odborov. Prof. MUDr. František Novomeský, PhD. v rámci pregraduálnej pedagogickej činnosti v 10. semestri v odbore všeobecné lekárstvo prednáša predmet súdne lekárstvo.

Zástupca prednostu ústavu MUDr. Jozef Krajčovič, PhD. vyučuje predmet Právne aspekty v ošetrovatelstve v 5. semestri v dennom bakalárskom štúdiu a v 8. semestri v dennom magisterskom štúdiu. „Každý študent medicíny v Európskej únii musí mať úspešne absolvovanú ústnu skúšku zo súdneho lekárstva. Teda v Európe a na Slovensku neexistuje lekár, ktorý by povedal, že on súdnemu lekárstvu nerozumie, pretože skúšku má zapísanú

v indexe,“ hovorí profesor Novomeský, ktorého teší, že pedagógov ústavu hodnotia študenti pozitívne. Pedagógovia z ústavu sa totiž pravidelne umiestňujú na popredných priečkach najlepších pedagógov fakulty.

Špeciálnou časťou je výučba zahraničných študentov v anglickom jazyku. Len prvý ročník navštevuje približne sto nórskeho medikov. „Našou úlohou je ich naučiť praktickú činnosť obhliadok, pretože v Európskej únii sú postupy pri úmrtiach a pitvách prakticky rovnaké,“ dodáva profesor Novomeský.

Ústav súdneho lekárstva a medicínskych expertíz JLF UK a UNM je súčasne akreditovaným pracoviskom pre postgraduálne doktorandské štúdium v odbore patologická anatómia a súdne lekárstvo (7.1.21). Na ústave úspešne skončilo štúdium 9 doktorandov, pričom

v súčasnom programe sú štyria doktorandi pod vedením školiteľa prof. MUDr. Františka Novomeského, PhD..

Doktorandka MUDr. Ivana Komáreková pracuje na téme súdnolekárskeho aspektu úmrtí v dôsledku nadmerného používania alkoholických nápojov. MUDr. Martin Janík sa zaoberá smrteľnými úrazmi motocyklistov zo súdnolekárskeho aspektu. MUDr. Andrej Hajtman sa špecializuje na násilné úmrtia a je v štádiu pred obhajobou vedeckej hodnosti „PhD“.

Profesor Novomeský je hrdý nato, že všetci zamestnanci ústavu majú vedeckú hodnosť PhD. „Nie je však dobrou vizitkou, keď poviem, že na Slovensku som v odbore súdne lekárstvo jediný profesor popri dvoch docentoch, čo je veľmi málo. Situáciu sa snažíme zlepšiť vo vlastných radoch, kde chystáme ďalšie habilitácie a pevne verím, že sa nám to podarí,“ dodáva profesor Novomeský, ktorý bol pred rokmi aj garantom úspešnej profesorskej inaugurácie profesora MUDr. Miroslava Hirta, PhD. z Ústavu súdneho lekárstva LF MU v Brne.

mli, foto Pavel Ondera

Práca súdneho lekára prebieha neraz aj v teréne

Prehliadku zomrelých na Slovensku vykonávajú obhliadajúci lekári. V niektorých prípadoch, najmä pri nájdení kostrových ostatkov, sú na miesto políciou privolaní aj súdni lekári. O práci v teréne sme sa rozprávali so súdnym lekárom a forenzným antropológom Ústavu súdneho lekárstva a medicínskych expertíz Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského a Univerzitnej nemocnice Martin (JLF UK a UNM) v Martine MUDr. Františkom Štullerom, PhD.

V čom je obhliadka v exteriéry iná ako práca na pracovisku súdneho lekárstva?

Súdny lekár začína často svoju prácu v teréne, alebo na mieste obhliadky nájdeného tela. Bežne sa stáva, že nás polícia zavolá na miesto vraždy a my vykonávame potrebné obhliadky, v rámci ktorých telo odfotíme a obhliadneme. Potrebujeme vedieť, kde a akým spôsobom telo ležalo, aby som pri súdnej pitve správne vyhodnotil niektoré aspekty. Je rozdiel, keď sa súdny lekár vyjadruje po tom, čo bol na mieste, ako keď telo vidí prvýkrát v pitevni. Ak mi telo donesú len do pitevne, pravdepodobnosť miery presnosti môjho vyjadrenia klesne.

Na Ústave súdneho lekárstva a medicínskych expertíz JLF UK a UNM ste štyria lekári. V ktorých dňoch pracujete v teréne?

Na ústave máme služby, v rámci ktorých sa ako kolegovia sriedame, teda nerozhoduje víkend, alebo sviatok. Ak nás polícia požiada o neodkladnú pitvu, nakoľko páchateľovi beží doba zadržania, pitvu robíme okamžite. Od našej práce závisia ďalšie kroky orgánu činného v trestnom konaní, aby mohol rozhodnúť o ďalšom postupe voči podozrivému. Napríklad som obhliadal dievča z Oravy, ktoré páchateľ znásilnil cestou zo zábavy a utopil v rieke Orava. Hneď ako sme s kolegom skončili pitvu, polícia mala podklady na rekonštrukciu vraždy a páchateľ bol zadržaný.

Boli ste na obhliadke v teréne, na ktorú si pamätáte dodnes?

Áno, už som vykonal obhliadku aj stodesať metrov pod zemou v bani, alebo

som na obhliadku letel vrtuľníkom do vysokohorských podmienok.

Kedy súdny lekár musí ísť do terénu a kedy to naopak nie je potrebné?

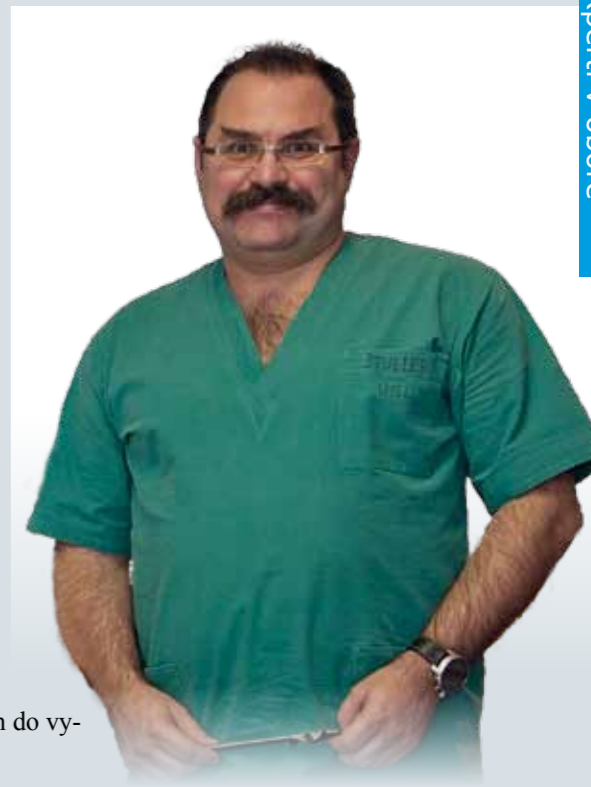
Do terénu chodíme vtedy, keď nás o to požiada polícia, respektíve, keď obhliadajúci lekár potrebuje konzultáciu. Obhliadajúceho lekára však som schopný navigovať aj cez telefón tak, že obhliadku dokončí on.

Ako prebieha práca forenzného antropológa v teréne?

Opäť, pokiaľ je to možné, snažím sa ísť na miesto nález, lebo je dôležité vidieť, ako sú kosti uložené v zemi. Na základe rozloženia kostrových ostatkov si viem odvodiť polohu človeka, či bol prirodzene pochovaný, kôpku kostí už pred nami niekto premiešal, alebo boli kosti dovlečené z iného miesta. Na mieste najčastejšie spolupracujeme s vyšetrovateľmi polície, kde zhodnotíme nález a snažíme sa ho čo najlepšie anatomicky vybrať von a odtransportovať na expertízne pracovisko.

Čo by nálezca nemal robiť, keď nájde kostrové ostatky?

Každý kto nájde mŕtve telo, alebo kosti, to musí ohlásiť buď najbližšiemu orgánu policajného zboru, alebo miestnemu lekárovi. Najlepšie je pozostatky nechať tak. Akonáhle sa s nálezom hýbe, pre súdneho lekára už je problém sa vyjadriť k tomu, či bola osoba pochovaná alebo vyvlečená. My totiž musíme myslieť aj na konanie zvierat, pretože aj líška môže preniesť kosti tristo metrov. Dôležitá je dokumentácia policajta, ktorý si nájdené

kosti odfotí, potom mi už nevádi, v akom stave sú kosti prenesené k nám na pracovisko. Nedávno klesla hladina Liptovskej Mary o niekoľko metrov. Ľudia na brehoch našli kostrové ostatky a policajti k nám doniesli dva kartóny kostí. Pokiaľ je nález starší ako dvadsať rokov, políciu to už nezaujíma, ale vždy to musí zdokumentovať a zaradiť do spisov.

Stáva sa, že pozostalí sa snažia úmyselne zahľadiť stopy napríklad po samovrahoví?

Áno, niekedy je to nevedome, keď nám gazdinka poupratuje krv, alebo vyvetrá miestnosť. Stáva sa však, že pozostalí sa snažia zahľadiť stopy úmyselne napríklad tým, že odrežú obeseného. Slovensko je totiž religiózna krajina a nájsť starého otca obeseného nie je dobré, pretože by sa to nepáčilo pánovi farárovi. Taktiež prívlastok „samovražda“, ktorý načas prischne celej rodine v dedine, je vážnym motívom, prečo sa postarať o to, aby smrť vyzerala ako prirodzená. Zo strany pozostalých preto môžu byť použité tendencie, ktoré by zahmlili spôsob odchodu z tohto sveta formou samovraždy. Ďalším problémom je prístup pozostalých voči pitvám. Musia si uvedomiť, že pitva nie je krutý a samoúčelný dej, ale je to odpoveď na posledné otázky a preto by sa mali rozhodovať zodpovedne.

mli, foto Pavel Ondera

Ak potrebujete pomoc, každá sekunda je nesmierne vzácna. Ak je v hre niekoho život, nemôžete strácať čas hľadaním nejakého telefónneho čísla v zoznamoch. Cez telefónnu linku 112 sa k vám dostanú všetky záchranné zložky, ktoré pomáhajú v núdzi. Pokiaľ je teda bezprostredne ohrozený váš život, zdravie, majetok alebo životné prostredie, neváhajte kedykoľvek vytočiť tiesňové volanie.

Ked' sa hrá o čas

Na začiatku je vždy telefonát. Operátor sa snaží zistiť, čoho sa problém týka a podľa odpovedí volajúceho sa asistenčným hovorom pripojí lekár alebo hasič. Mesačne na linku 112 zatelefonuje približne 100 tisíc ľudí. **Viac už objasňuje v rozhovore** Eubomíra Miklovičová z Komunikačného odboru Kancelárie ministra vnútra.

Ak niekto s úrno potrebuje pomoc a zavolá na linku 112, aký je tam zabezpečený ďalší postup?

Pokiaľ ide o oprávnené volanie na číslo 112, operátor zisťuje, aká udalosť sa stala, kde, kedy a komu. Tieto informácie potrebuje k tomu, aby sa vedel rozhodnúť, ktorá záchranná zložka mu vie poskytnúť najlepšiu a najrýchlejšiu pomoc. V prípade potreby zisťuje ďalšie informácie. Následne vysielá na miesto potrebnú pomoc. Zvyčajne volajú ľudia v značnom duševnom rozporení, keďže v mnohých situáciách ide aj o život.

Na čo by v takýchto prípadoch nemali zabúdať a čo všetko vám treba nahlásiť?

Pri telefonovaní na číslo tiesňového volania treba zachovať pokoj, hovoriť pomaly, zrozumiteľne a nahlas. Je potrebné nahlásiť: čo, kde, komu, kedy sa stalo. Prípadne môže volajúci poskytnúť aj ďalšie informácie, napríklad telefónne číslo na spätné volanie. Operátor na obrazovke vidí odkiaľ telefonát prichádza vďaka lokalizácii volajúceho. Na číslo 112 sa dovoláte bezplatne z pevnej linky, mobilu alebo telefónneho automatu, a to aj v prípade, že nemáte kredit alebo ste mimo dosahu mobilnej

siete. Pomoc vysielame bezodkladne a spravidla do 15 minút od uskutočnenia hovoru. Volajúci by mal postupovať podľa pokynov operátora a ak je to možné, zostať na mieste udalosti.

Aké prípady volajúcich v uplynulých dvoch mesiacoch dominovali na linke 112?

Išlo najmä o volania súvisiace so zimným obdobím. Teda napríklad o dopravné nehody spôsobené snehovou kalamitou alebo poľadovicou. Zmyslom integrovaného záchranného systému je, že všetky záchranné zložky sú pod „jednou strechou“. To umožní rýchle vyhodnotenie situácie a rýchlejšiu, pružnejšiu a jednoduchšiu pomoc, keď je potrebná spolupráca viacerých zložiek. Alebo tiež v situácii, kedy telefonujúci nevie, na akú záchrannú zložku sa má obrátiť.

Stretávate sa aj s prípadmi zneužitia v praxi?

Počet neoprávnených telefonátov rastie počas víkendov, štátnych sviatkov a školských prázdnin. Práve z tohto dôvodu sme v minulom roku prijali opatrenie, ktorého cieľom je zabrániť zneužívaniu tiesňovej linky. Na tiesňovej linke sme spustili oznam, ktorý má poslúžiť ako filter pre neoprávnené volania, ktorý odradí volajúceho od zneužívania tiesňového čísla. Uvoľníme tak viac operátorov pre spracovanie telefonátov občanov nachádzajúcich sa skutočne v núdzi.

Zneužitia linky v núdzi sa dopúšťajú hlavne sociálne slabšie skupiny obyvateľov a deti, no sú aj prípady, že neúmyselne tu zavolajú starší ľudia, ktorí si číslo 112 pomýlia s poskytovaním iných služieb. Operátori sa pri svojej práci stretávajú aj s takýmito telefonátmi. Občas zatelefonujú ľudia, ktorí sa cítia sami, alebo si linku 112 zamieňajú s infolinkou, či dokonca s telefónnou ústredňou. Musím však upozorniť na to, že kto zneužije linku tiesňového volania, môže dostať pokutu až 1 659 eur. Priestupku sa dopustí okrem iného aj ten, kto zneužije linku tiesňového volania tým, že úmyselne vyžiada poskytnutie pomoci, ktorá nebola potrebná, alebo úmyselne blokuje linku tiesňového volania.

Čo vám najviac sťažuje prácu na linke 112 - máte tam dostatok pracovníkov či technického vybavenia, ktoré sú pre pomoc potrebné?

Veľkou záťažou sú najmä spomínané neoprávnené hovory. Tie sa nám však podarilo znížiť aj vďaka vyššie spomínaným

„hláskam“ proti neoprávneným volaniam. Vďaka tomuto opatreniu klesol počet neoprávnených hovorov z 80 na 50 percent. Prijali sme viaceré opatrenia na obmedzenie výpadkov príjmu hovorov v tiesni. V minulom roku sme zložkám integrovaného záchranného systému zakúpili 2125 vysielaciek. Záchranári, hasiči a policajti sa tak už nemusia pri komunikácii počas záchrany života, zdravia a majetku občanov spoliehať na svoje mobily. Pracujeme na projekte „Register adries“, ktorého cieľom je zefektívnenie integrovaného záchranného systému.

S linkou 112 sa spája aj druhý ročník celoeurópskej súťaže pre profesionálov i pre verejnosť, ktorej cieľom je popularizovať jednotné európske číslo tiesňového volania v celej Európskej únii a podporovať jej správne používanie v praxi. Prvýkrát bol za výnimočný záchranný čin ocenený aj Slovak ...

V minulom roku sa medzi víťazmi európskeho finále súťaže 112 Awards objavil aj Slovak Peter Adamkovič, ktorá bol zároveň aj víťazom národného kola tejto súťaže. Ten zachránil život chlapcovi, ktorý sa topil v rieke Váh v Piešťanoch. Tesne po tom, ako bola udalosť ohlásená na linke 112, správne odhadol situáciu vzhľadom na rýchlosť prúdu rieky a bez váhania sa vrhol do vody, aby doplával k bezvládnemu pätnásťročnému Mirkovi. Toho z posledných síl držali v tečúcej rieke jeho dve kamarátky. Postihnutý chlapec, ktorý žije v detskom domove, bol v tom čase už v bezvedomí. Peter ho uchopil a doplával s ním až k brehu, kde sa kriesením a masážou srdca snažil chlapcovi pomôcť. Peter ho zneznámy človek, a to až do samotného príchodu záchranárov. Tí Mirka vrtuľníkom transportovali do zdravotníckeho zariadenia v Bratislave.

Chystáte v najbližšej dobe nejaké novinky na linke 112?

Chceme zaviesť možnosť komunikovať s koordinačnými strediskami pomocou projektu eCall. Ide o technológiu volania pomoci, ktorá bude zabudovaná do vozidiel a v prípade dopravnej nehody automaticky kontaktuje linku 112. eCall bude povinnou výbavou a súčasťou každého vozidla od 1. januára 2015. Plánujeme tiež možnosť zasielať žiadosť o pomoc v tiesni prostredníctvom sms. Krajiny Európskej únie pracujú aj s možnosťami tiesňového volania pomocou videohovoru posunkovou rečou.

Autor fotografií: Miloš Majko, www.seredonline.sk

-zv-

Kedy volať

- pri požiari budov, automobilov, lesa alebo iných objektov
- v prípade prírodnej katastrofy
- pri závažných dopravných nehodách
- pri lúpežnom prepadaní či krádeži
- ak nájdete podozrivú batožinu, v ktorej by mohla byť umiestnená výbušnina
- ak nájdete osobu ležiacu na zemi v bezvedomí
- ak ste svedkom násillia, bitky alebo výtržnosti
- ak ste svedkom pokusu o samovraždu
- pri závažných poraneniach – keď nemôžete zastaviť krvácanie, keď sa niekto dusí alebo nemôže dýchať, alebo ak bol niekto poranený elektrickým prúdom
- ak chcete polícii oznámiť skutočnosť k trestnej činnosti alebo informácie k hľadaným alebo prenasledovaným osobám

Čo povedať operátorovi

- Čo sa stalo. Potrebuje posúdiť, akú pomoc má vyslať
- Kde sa to stalo. Táto informácia je nutná k ľahkému a rýchlemu nájdeniu miesta hlásenej udalosti
- Komu sa to stalo, pohlavie a počet postihnutých, ich približný vek
- Informácie o volajúcom, účastnícke číslo telefónu z ktorého voláte, prípadne aj meno volajúceho.

Aká je vízia cintorína, pohrebnej architektúry budúcnosti? Aké druhy priestoru, objektov a tvarov môžu vlastne predstavovať cintoríny? Ako vidia svetoví architekti ideálny cintorín budúcnosti? Jednoznačnou odpoveďou na tieto otázky sú futuristické návrhy cintorínov, pohrebnej architektúry budúcnosti, ktoré sú kolážou lokálneho a globálneho, štandardného a špecifického, reálneho a imaginárneho. K týmto koncepciám možno zaradiť aj nasledujúci príklad.

Futuristický návrh podzemného cintorína

Mária Bednáriková

Autormi futuristického návrhu podzemného cintorína pre Mexiko city s názvom The Tower for Dead sú Israel López Balan, Elsa Mendoza Andrés a Moises Adrián Hernández García. Svoju víziu cintorína, pohrebnej architektúry budúcnosti, ktorá berie do úvahy preľudnenie veľkomiest, nedostatok pôdy a plôch pre pochovávanie a tiež psychologickú a zmyslovú skúsenosť s trúchlením prvýkrát prezentovali na medzinárodnej súťaži Scyscraper Competition 2011.

Myslienka

Architekti pri koncipovaní návrhu vychádzali z predpokladu, že vzájomný pomer staršieho obyvateľstva k zvyšku populácie sa stále viac zvyšuje. Na globálnej úrovni bolo v roku 1950 vo veku 60 rokov približne 8% a vo veku nad 65 rokov asi 5% populácie. Do roku 2009 sa tieto podiely zvýšili na 11% a 8%. Predpokladá sa, že do roku 2050 bude vo veku 60 rokov približne 22% svetovej populácie a asi 16% bude vo veku nad 65 rokov.

Autori futuristického podzemného cintorína sa na jednej strane venovali narastajúcemu počtu starších ľudí, ktorí si hľadajú miesto posledného odpočinku a na druhej strane obmedzeným možnostiam pre výstavbu v Mexiko city. Zmenou tradičného horizontálneho rozmeru dnešných cintorínov architekti vytvorili podzemnú vertikálnu štruktúru podobnú mrakodrapu. Návrh je tak praktickým riešením k priestorovým problémom mesta a k súčasnej obmedzenej kapacite cintorínov.

Inšpirácia

Ideou návrhu bolo vytvoriť nový, výrazný a moderný cintorín, ktorý by reprezentoval svoju funkciu rovnako ako aj filozofiu. Výška budovy cintorína je daná symbolizmom podsvetia v procese trúchlenia. Autori sa pomocou architektúry snažia pomôcť pozostalým v ich zármutku. Navštevníci musia najprv zostúpiť do podzemia, kde sa rozlúčia so zosnulým, aby mohli byť následne „znovuzrodení“ po ceste z podsvetia naspäť k povrchu. Prostredníctvom obrovského svetlíka, ktorý sa ťahne stredom celej budovy sa cintorín prirodzene otvára k oblohe, priestoru pomyslene venovanom zosnulým.

Futuristický návrh podzemného cintorína The Tower for Dead preklenuje hranicu medzi vnútorným a vonkajším, pričom odzrkadľuje medzný bod medzi životom a smrťou.

Kompozícia

Architekti sa zamerali na maximálne využitie priestoru pozemku vzhľadom ku tvaru budovy. Tento zámer sa im podaril a cintorín je kompaktnou hmotou rozširujúcou sa do podzemia smerom dole. Ústredným motívom je ľahkosť, čistota blížiac sa k minimalizmu a abstrakcii. Priestor je odľahčený obrovským svetlíkom, ktorým môže svetlo prenikať hlboko do vnútra budovy. Autori zvolili neobvyklý prístup k proporciám a k celkovému kontextu okolia. Pracujú s množstvom svetla a obrovským objemom, kam sa pokúšajú vniesť pocit harmónie a súkromia. Architekti vytvorili otvorený a plynulý priestor s jednoduchými a čistými formami. Vertikálna špirálová štruktúra obsahuje na prvom podzemnom podlaží mozaiku zloženú z útvarov pripomínajúcich kvapky, ktoré reprezentujú obradné priestory kaplniek. Výrazným kompozičným prvkom danej hmoty sú rôzne veľké trojuholníkové otvory nepravidelne rozmiestnené v stene po celej výške budovy podzemného cintorína. Jednoliata štruktúra tak poskytuje v každom bode, na každej úrovni iný priestorový zážitok. Hlavným kompozičným princípom je vertikálna línia celej hmoty objektu. Futuristický návrh podzemného cintorína je kompaktný, tvarovo jasne definovaný a charakterizuje ho čitateľnosť, jednoduchosť, elegancia a moderný vzhľad.

Funkcia

The Tower for Dead je hlboký podzemný komplex navrhnutý tak, aby zabezpečil dostatok miesta pre pochovávanie zosnulých. Návrh v sebe spája viacero funkcií. Spomínaný návrh podzemného cintorína neslúži len ako miesto pre pochovávanie, ale tiež ako centrum všetkých aktivít s tým spojených. Cintorín má jedno nadzemné podlažie a ostatné sú podzemné podlažia. Z pohľadu chodca cintorín vyzerá ako prázdna budova, ktorá odhaľuje veľký otvor uprostred. Vstupná hala s recepciou sa nachádza na prvom podzemnom podlaží. Rovnako sú tu umiestnené aj rôzne veľké kaplnky, v ktorých sa okolo rakvy umiestnenej v strede počas obradu zídu rodina a priatelia. Kaplnky sú

navrhnuté tak, aby sa žiadny prvok nestal rušivým elementom harmonického celku. V ďalších podzemných podlažiach sú v stenách umiestnené výklenky pre urny s popolom. Zároveň sa po celej výške budovy ťahajú dve rampy, ktoré sa využívajú pre voľný pohyb navštevníkov a tiež počas procesií na presun rakvy z kaplnky do miesta rozlúčky. Rozlúčkový priestor, miesto kde sa končí procesia a rodina a priatelia sa naposledy rozlúčia s nebožtíkom, sa nachádza na konci veľkého otvoru uprostred, ktorý slúži ako svetlík a dopriava útrobám interiéru záblesk svetla z oblohy. Tu sa rakva spustí pod podlahu a odvezie sa na kremáciu. Futuristický návrh podzemného cintorína charakterizuje prevádzková jednoduchosť a prehľadnosť celého areálu. Objekt funguje ako jeden celok.

Konštrukcia

Futuristický návrh podzemného cintorína The Tower for Dead bol koncipovaný ako veľký závit so zakrivenými oblúkovými podpornými stenami a rampami s obrovským svetlíkom uprostred, ktorý poskytuje prirodzené svetlo a ventiláciu. Z konštrukčného hľadiska návrh podzemného cintorína tvorí železobetónová monolitická konštrukcia. Autori pracujú so surovými materiálmi, ktoré sú reakciou na prostredie mesta. V interiéri futuristického návrhu podzemného cintorína prevláda použitie betónu, ktorý zabezpečuje moderný vzhľad navrhnutých priestorov. Zaujímavým konštrukčným prvkom je určite obrovský svetlík, ktorý umožňuje zníženie potreby umelého osvetlenia. Vertikálne komunikácie predstavujú železobetónové priestory výťahových šacht a železobetónové špirálovité rampy ťahajúce sa po celej výške podzemného mrakodrapu. Pôdorysné riešenie je vysoko účelné a zároveň veľmi pôsobivé. V architektonickom vyjadrení dominuje skôr monomateriálnosť.

Futuristický návrh podzemného cintorína reprezentuje zaujímavý spôsob zaobchádzania so svetlom. Použitím moderných materiálov a technológií je The Tower for Dead nadčasovým architektonickým hmotovo – priestorovým riešením typologického druhu cintorína, pohrebnej architektúry budúcnosti. Návrh v sebe spája nielen moderný dizajn a vzhľad, ale aj výborne riešenú dispozíciu.

Hodnotíme

Autori svojím netradičným, novým prístupom vytvorili jednotné, elegantné, vyvážené dielo. Keď sa tento pôsobivý, hmotovo priestorový návrh spojí so svojimi psychologickými zámermi, môže byť zaujímavou alternatívou k typologickému druhu cintorína budúcnosti. A hoci daný nápad - idea môže znieť predčasne, zaslúži si našu pozornosť. Čo ak práve tento návrh nie je iba experimentom, ale aj predvídajúcou víziou budúcnosti?

Urny za najlepšie ceny • JADE - záruka kvality

Schránka na urnu s bodovým osvetlením • Ručne zdobená keramika vyniká svojou kvalitou, detailami
• Fotografie na keramike • Garantujeme krátke dodacie lehoty a bezkonkurenčne nízku cenu

JADE - Judita Hengericsová - Komárno
www.judithengerics.site50.net

e-mail: judit.hengerics@mail.t-com.sk kontakt: 0905 874 085

PIKOŠKY

- Ľudské oko dokáže rozoznať viac ako milión farbených odtieňov
- Naše deti sa rodia farboslepé
- Za ideálnych podmienok dokáže ľudské oko zaregistrovať plamienok sviečky až na vzdialenosť 22 kilometrov
- V očiach detí sa netvorí slza až do 6 - 8 týždňa života
- Naše oči vnímajú a prenášajú viac informácií než najväčší, dosiaľ skonštruovaný ďalekohľad
- Oko človeka dokáže rozoznať 500 odtieňov šedej farby
- Hlavnou funkciou obočia je brániť stekaniu potu do očí
- Životnosť chľpu obočia je až 5 mesiacov, očná riasa vypadne už po 150 dňoch
- Šošovka oka obsahuje 35% bielkovín. To nemá žiaden iný orgán nášho tela
- Ľudské oko má 137 miliónov snímacích bodov, je to taký náš „137 megapixelový fotoaparát“
- Pri prechode zo svetla do tmy sa oko prispôbuje novému prostrediu až 20 minút
- Proces sfarbenia očnej dúhovky sa končí až v šiestom roku života

Kamenárstvo - fotokeramika

DRAGO 0903 718 032

prevádzka Ružinovský cintorín

Priekopnícka 23, 821 06 Bratislava

Súčasťou práce súdneho lekára je aj obhliadka ľudských kostí a posúdenie známok násilia na týchto kostiach. Na forenznú antropológiu sa v súčasnosti na Slovensku najviac špecializuje Ústav súdneho lekárstva a medicínskych expertíz Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského a Univerzitnej nemocnice Martin (JLF UK a UNM) v Martine. Rozprávali sme sa so súdnym lekárom a forezným antropológom MUDr. Františkom Štullerom, PhD., ktorý spolu s prof. Novomeským, PhD. posudzovali telesné pozostatky šľachtickej Žofie Bosniakovej a robili viaceré expertízy pre Vatikán.

Odborníci z Martina vykonali expertízy aj pre Vatikán

Ústav súdneho lekárstva a medicínskych expertíz JLF UK a UNM sa okrem iného zameriava na forezné posudzovanie exhumovaných ľudských ostatkov v prípadoch násilných aj nenásilných úmrtí, resp. z aspektu postmortálnej identifikácie osôb. Podľa MUDr. Františka Štullera, PhD. je forezné posudzovanie špecifickou časťou súdneho lekárstva, pretože nie je každodennou, ale skôr zriedkavejšou prácou. „Na každom pracovisku na Slovensku niekto posudzuje kostrové ostatky, no túto prácu nerobí každý, pretože je náročná. Musíte mať trochu viac skúseností, ako bežný súdny lekár. Tu treba rátať s trpezlivosťou na roky. Musíte sa tiež naučiť, že výsledkom tejto práce môže byť nula.“

Pre forezného antropológa je ideálne, keď môže byť na mieste nálezu kostrových ostatkov, respektíve ľudského tela v istom stupni posmrtného rozkladu. Uloženie kostí napríklad prezradí, či bol človek pochovaný prirodzene, kôpku kostí niekto premiešal, alebo ich preniesla zver z iného miesta. Odborník na mieste za asistencie polície zhodnotí anatomicky nález, opatrne ho vyberie a odtransportuje na expertízne pracovisko. Veľmi dôležité je na mieste posúdiť pôdny profil, či obsahuje riečny štrk, ílovitú hlinu a či je na mieste spodná voda, pretože každá z týchto

skutočností vplyva na posmrtný rozklad tela. Veľmi významne pôsobia na posmrtné rozklady mäkkých tkanív obaly. Keď je ľudské telo uložené v igelitovom nepriepustnom obale, tak sa vytvorí akoby konzerva, ktorá veľmi dlho drží telo v nezmenenej podobe. MUDr. F. Štuller, PhD. pracoval na prípade, kde desať rokov odo dňa smrti našiel v igelitových vreciach zachovalé telá s mäkkým tkanivom a telesnými orgánmi. Sú však aj také prípady, kde po desiatich rokoch exhumácia odhalí čistú kostru bez akýchkoľvek mäkkých tkanív.

Na pracovisku sa privezený nález najskôr zdokumentuje. V prípade, že sa jedná o kosti, očistia sa z nich artefakty, následne sa vysušia, pretože lekárovi sa najlepšie pracuje s čistými kostami. Hlavnou otázkou je určiť či sa jedná o ľudské kostrové ostatky a či sú celé. Ak áno, odborník v antropometrickom štádiu postupne hľadá odpovede na otázky, či sa jednalo o muža, alebo ženu, v akom veku bol, keď zomrel. K určeniu pohlavia je najdôležitejšia lebka a panva. Bez kontroly anatomických a antropologických bodoch na lebke má forezný antropológ o 90 percent menšiu pravdepodobnosť, že správne určí pohlavie jedinca. Lekár si ďalej všimá opotrebovanie chrupu, stomatologické zásahy, plomby, brúsenie, náhrady, mostíky a podobne. „Bol som pri exhumácii, kde mal pacient zlaté zuby, do ktorých sme na expertíze spravili vrtačkou diery a zistili sme, že zuby nie sú zlaté, ale s oceľovým podlažím. Takže sme získali indíciu, že zuby patrili asi Rusovi, pretože u nás sa také zuby nezhotovali,“ vysvetľuje MUDr. F. Štuller, PhD.

Po analýze lebky a chrupu prichádza na rad meranie dlhých kostí, na základe čoho je možné vyrátať výšku osoby. Súdni lekári pracujú so štyrmi metodikami, ktoré používajú na spätný výpočet skutočných telesných ostatkov človeka za života. Čím majú forezní antropológovia k dispozícii viac zmeraných kostí, tým sú odhady presnejšie. Odborník ďalej hľadá rôzne úrazové zmeny. Snaží sa odpovedať, či zlomeniny vznikli za života, alebo až po smrti. Ak počas života, tak

je potrebné odpovedať, akým spôsobom, respektíve či mechanizmus mohol viesť ku smrti.

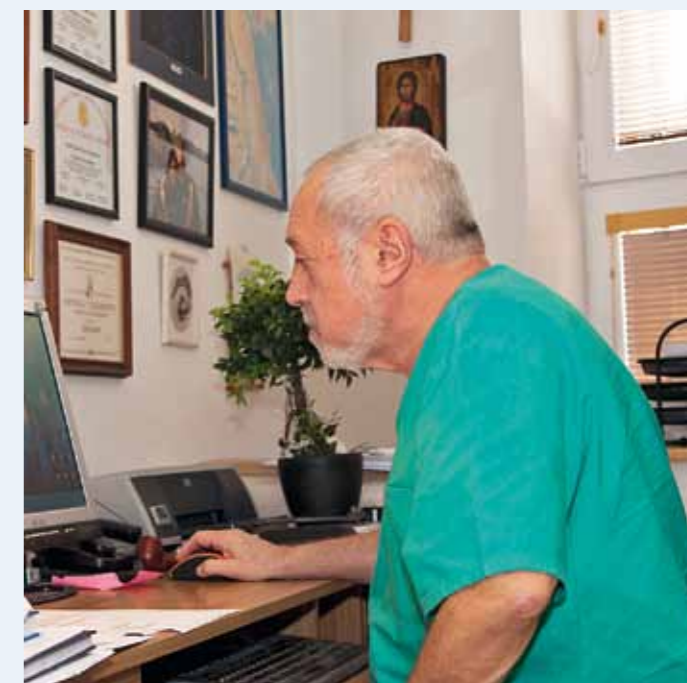
Najväčším problémom je určiť čas smrti, čo je najhlavnejšia informácia, ktorú požadujú objednávateľia expertízy. „Snažím sa chytať akéhokoľvek záchytného bodu. Spolupracujem s orgánmi činnými v trestnom konaní, ktoré vedia, kedy človek zmizol a ja sa snažím určiť, či posmrtné zmeny sedia s ich údajmi. Samozrejme, určiť smrť na presný deň sa nedá, to by som nemusel byť lekár a stačilo by mať krištáľovú guľu,“ s úsmevom rozpráva MUDr. F. Štuller, PhD., podľa ktorého nie ku všetkému vie poskytnúť odborník stanovisko. Ak by napríklad polícia na základe svedkov vedela, že mužovi bolo odrezané ucho, odborník sa k tejto skutočnosti nevie vyjadriť na základe čistej kostry, pretože sa nemá čoho chytiť.

Kľúčovou úlohou pri exhumáciách je identifikácia telesných pozostatkov, ako napríklad pri vyšetrovaní prípadov bossov organizovaného zločinu. Prácu lekára sťažuje znehodnotenie telesných pozostatkov hnilobou, respektíve obhorenie tela. Pravdepodobnosť odhadov súdneho lekára identifikuje až metóda DNA. Doktorovi Štullerovi sa však podarilo identifikovať kostrové ostatky z druhej svetovej vojny aj za pomoci spolupráce s múzeom SNP v Banskej Bystrici. „Raz ku mne priniesli kostrové ostatky, ktoré našli českí skauti pri splave Hrona v stanovom tábore. Po antropologických meraniach kostry vo vojenskom oblečení a predbežného stanovenia váhy a výšky som sa skontaktoval s múzeom SNP. S pomocou pracovníčky múzea sme zidentifikovali učiteľa, ktorý v rámci SNP bojoval v rámci povstaleckej armády. Syn, ktorý sa narodil po otcovej smrti, vďaka nám dostal ostatky svojho otca, ktorého mohol pochovať v miestnom cintoríne za účasti čestnej prezidentskej stráže.“

Na ústave bolo vypracovaných niekoľko mimoriadne závažných forezných expertíz pre potreby Svätej stolice (Vatikán) v súvislosti s kauzami blahorečenia cirkevných osôb. Jeden z najťažších prípadov, ktorým sa MUDr. F. Štuller, PhD. zaoberal, bola antropologicko-súdna lekárska exhumácia blahorečenej sestry Zdenky Schelingovej z hromadného hrobu. Sestra bola

MUDr. František Štuller, PhD.

Prof. MUDr. František Novomeský, PhD.

pôvodne pochovaná samostatne, avšak po rušení hrobu uložili viacero kostrových pozostatkov do jednej rakvy. Jej ostatky sa forezným antropológom v Martine podarilo identifikovať aj vďaka presným záznamom objednávateľa. „Trvalo to niekoľko mesiacov. S profesorom MUDr. Františkom Novomeským, PhD. sme posudzovali cez tristo kostí, kým sme mohli povedať, že máme telesné pozostatky Zdenky Schelingovej,“ hovorí MUDr. F. Štuller, PhD., ktorý sa spolu s prof. Novomeským spolupodieľal na exhumácii aj telesných pozostatkov biskupa a slovenského mučenika Mons. ThDr. Michala Buzalku, biskupa Jána Vojtašáka, či mučenika Titusa Zemana. Doktor Štuller pracoval aj so štyristoročnými telesnými pozostatkami uhorskej šľachtickej Žofie Bosniakovej, ktorú pred dvomi rokmi zneuctil duševne narušený Žilinčan. „S kolegami sme dostali úlohu maximálnym možným spôsobom rozlíšiť telesné zostatky ľudského tela od iných artefaktov.“

Ďalej sme skúmali zvyšky mäkkých tkanív, ktoré boli samozrejme posmrtné premenené do formy mumifikovaného tkaniva, ale boli tam. Boli to najstaršie ľudské telesné pozostatky, ktoré som posudzoval,“ dodáva MUDr. F. Štuller, PhD.

PhDr. Marcel Lincényi, PhD., foto Pavel Ondera

Čo by nálezca nemal robiť, keď nájde kostru, jej časti?

Každý kto nájde mŕtve telesné ostatky, alebo kostrové pozostatky, musí to bezodkladne ohlásiť najbližšiemu orgánu policajného zboru, alebo miestnemu lekárovi. Najlepšie je nález nechať tak. Akonáhle totiž s pozostatkami človek hýbe, môže byť zmarené posudzovanie súdneho znalca.

Kostrové ostatky novorodenca

Domine – európsky trend v Dunajskej Strede

DOMINE

Nové pohrebníctvo predstavuje prvú lastovičku na Slovensku svojim štýlom poskytovania služieb zákazníkom. Celková koncepcia, vybavenie obchodných priestorov, svojou rozlohou i kompletným servisom pre klientov sa radí medzi najmodernejšie služby nielen na Slovensku ale i v Európe.

Pred pár týždňami priamo na námestí Árina Vámbéryho otvorili nové **pohrebníctvo Domine**. Naša návšteva smerovala priamo tam, aby sme vám predstavili ich komplexné služby poskytované na európskej úrovni.

Zdravá konkurencia je potrebná

Hovorí sa, že v ľudskom živote nie je nič tak neodvratné, ako smrť. Ak prežívate ťažké obdobie a opustil vás niekto blízky, hľadáte služby a miesto, kde vám so všetkou poctou zabezpečia poslednú rozlúčku so zosnulým. V Dunajskej Strede donedávna fungovala len jedna pohrebná služba. Dnes už je všetko inak. Pohrebné služby Domine vznikli za účelom skvalitnenia služieb v oblasti pohrebníctva a zdravá konkurencia tomu môže len pomôcť. „Naším prvoradým cieľom

je zabezpečiť dôstojnú rozlúčku so zosnulým a osobitým spôsobom pristupovať k pozostalým v tejto ťažkej životnej situácii,“ prezrádza jeden zo spolumajiteľov firmy.

Zaváži profesionalita a citlivý prístup

Hneď pri vstupe do pohrebníctva vás prekvapí príjemné rodinné prostredie, ktoré vôbec nepôsobí skľučujúco a pochmúrne. Vašu bolesť to síce nezmierni, ale možno vám dobre padne porozprávať sa pri šálke kávy či iných nápojoch podľa chuti o tom, ako by smútočný obrad mal vyzerať. Nevidíte okolo seba truhly, smútočné kytice, ani náhrobné kamene. Pohrebníctvo Domine jednoducho ponúka každému citlivý prístup, diskretnosť, profesionálnu i spoločenskú úroveň poskytovaných služieb.

Firma nadväzuje na tradície

Pohrebníctvo v Dunajskej Strede nevzniklo len tak náhodou. Spolumajiteľov k tomu priviedla myšlienka nadviazať na rodinné tradície a snaha byť mladším pokračovateľom firmy, ktorá túto prácu vykonávala už viac ako 15 rokov. V Domine opäť dnes pracujú tí istí zamestnanci ako pred rokmi a poskytujú klientom kompletný pohrebný servis. Pomôžu pri výbere najvhodnejšieho spôsobu pochovania blízkych, poradia pri výbere truhly, kvetov, vencov a iných doplnkov, ktoré si možno vyberať priamo v zadnej časti pohrebníctva, alebo v počítači.

„Pozostali majú na výber širokú ponuku truhiel rôznych materiálov, farieb, veľkostí, tvarov a vzorov. Vzor kytice na truhlu si môžete vybrať z katalógu alebo navrhnuť podľa vlastnej predstavy. Spolu s pohrebom je možné objednať aj kvetinovú výzdobu, vence, ikebany či ďalšie pohrebné doplnky podľa vierovyznania zosnulého či miestnych zvykov,“ spresňuje spolumajiteľ pohrebníctva Domine. Pracovníci pohrebníctva pozostalým vybavujú bezplatne aj potrebné dokumenty k pohrebu a odovzdávajú kópie potrebné pre získanie pohrebného príspevku a iných platieb, na ktoré majú nárok.

Kompletný servis v jednom

Starostlivosť o klientov pokračuje aj po pohrebe. Po pochovaní alebo kremácii pomôžu v pohrebníctve s postavením hrobu a povolením na stavebno-kamenárske práce, kremečný popol môžu uložiť do kovového, keramického alebo dreveného obalu z uvedenej ponuky. Konkurenčnou výhodou pohrebníctva Domine je ponuka kamenárskych prác priamo v spoločných priestoroch. Vystavujú tam vybrané vzorky kvalitných kamenárskych produktov spojených s profesionálnou

montážou u klienta. „Pozostali nemusia obiehať ďalšie kamenárstva v okolí, všetko vybavujú na jednom mieste, navyše s výraznou zľavou. Majú napríklad možnosť vybrať si podľa typu obradu - hrobky, pomníky, nápisy, obklady hrobov, platničky na existujúce hroby s možnosťou striebrenia alebo zlátenia písma,“ uzatvára spolumajiteľ. Ako sme sa na našej návšteve presvedčili, v pohrebníctve Domine sa o vás postarajú na najvyššej úrovni, aby vaši zosnulí odišli v pokoji a dôstojne.

Prípravila Zuzana Voštenáková

V časopise sme sa už zhotovovaniu schránok pre telo zosnulého venovali. Tentoraz sme navštívili výrobcu truhiel, ktorý v tejto oblasti pôsobí už 22 rokov. Firma KUBIK zo Sučian pri Martine patrí nielen medzi najväčších producentov rakiev na Slovensku, ale svoje výrobky úspešne vyváža do Holandska, Nemecka, Belgicka, Francúzska, Maďarska, Česka či Rakúska.

Truhly vyrábajú už vyše 20 rokov

Pán Kamil Kubík sa k výrobe truhiel nedostal náhodou, svoje povolanie zdedil po otcovi, ktorý zhotovoval rakvy do roku 1969, kedy mu štát znárodnil súkromný majetok. Po nežnej revolúcii sa Kamil Kubík rozhodol nadviazať na rodinnú tradíciu, v roku 1991 v Turanoch pri Martine založil v skromných podmienkach produkciu smrekových truhiel, čím sa stal prvým súkromným výrobcom na Slovensku. Spoločnosti sa podarilo presadiť na trhu o dva roky neskôr. V roku 1993 majiteľ firmu presťahoval do väčších priestorov v Sučanoch pri Martine, kde pôsobí dodnes.

Majiteľ firmy Kamil Kubík kontroluje nastavenie CNC pily

Zvýšili produkciu

V skromných podmienkach s pätnástimi zamestnancami spoločnosť v roku 1991 mesačne produkovala približne 150 rakiev. V roku 2005 sa firma rozšírila na 70 zamestnancov, pričom už vyrábala približne 700 produktov mesačne. „Modernou technológiou a efektívnou prácou dnes so 40 zamestnancami dokážeme produkovať mesačne vyše 900 truhiel,“ hovorí majiteľ firmy Kamil Kubík, ktorý minulý rok získal čestné uznanie od ministra hospodárstva Juraja Miškova za zodpovedné podnikanie, výrazný prísнос pre hospodárstvo a zamestnanosť v Slovenskej republike.

Produkty vyvážajú do Európy

Pôvodne pán Kamil Kubík začínal na slovenskom trhu. V súčasnosti je jediným slovenským výrobcou, ktorému sa darí v náročnom obchodnom prostredí Európskej únie. Kvalitnými produktami a serióznosťou firma najskôr presvedčila odberateľov v Nemecku a postupne si získala aj ďalších zahraničných odberateľov vo Francúzsku, Belgicku, Holandsku, Maďarsku, Česku a najnovšie aj v Rakúsku. V súčasnosti spoločnosť distribuuje polovicu výrobkov na slovenský trh a polovicu na zahraničný trh.

Ponúkajú 45 druhov truhiel

Pôvodne spoločnosť produkovala truhly zo smrekového dreva, ktoré na Slovensku patria medzi obľúbené aj v súčasnosti. Postupne výrobca rozšíril svoju ponuku o rakvy zhotovované z materiálu LDTD či z dubového dreva až na diapazón 45 produktov. V ponuke sú produkty rôznych veľkostí od detských až po nadrozmerne, truhly rôznych tvarov od štvorhranných až po šesťhranné, rakvy rôznych cenových relácií, farieb či odtieňov. Medzi najznámejšie truhly výrobcu patria značky: Dunaj, Exkluzív, Kubík 99, Miláno, Nemecký model či MT 94. Najnovším modelom je truhla Vincent. V podobnej schránke bolo uložené telo zosnulého pápeža Jána Pavla II., dnes je tento model veľmi žiadaný v Holandsku. „Ak výrobca ponúkne široký sortiment remeselné majstrovsky spracovaných produktov a dokáže rýchlo reagovať na objednávky, získa si meno a rešpekt, čo napokon prináša to najdôležitejšie – spokojnosť odberateľov,“ približuje jedno zo svojich kréd K. Kubík.

Trendom sú svetlé a oblé tvary

Aj v prípade výroby a predaja truhiel je možné hovoriť o trendoch. Zatiaľ, čo v minulosti sa predávali klasické štvorhranné truhly, v súčasnosti je až 70 percent produktov šesťhranných, pričom v kurze sú zaoblené hrany. „Naša spoločnosť ako prvá na Slovensku začala vyrábať šesťhranné truhly. Každý štát a región má svoje modely, ktoré sa mierne líšia v tvare, odtieni, hrúbke materiálu či dizajne,“ vysvetľuje Kamil Kubík s tým, že zatiaľ, čo v zahraničí sú skôr trendom dubové truhly, na Slovensku sa stále najviac predávajú smrekové truhly. Po dubových rakvách je dopyt najmä v lokalitách, kde je to tradícia, ako napríklad na východe Slovenska. Pre nižšiu sociálnu úroveň občanov preto viacerí výrobcovia upustili od výroby truhiel z dubového dreva.

Plne automatizované zariadenie, ktoré reže drevo na milimeter

Tieto stroje na lepenie dreva už čoskoro nahradí moderná technológia

Ocenenie od podpredsedu vlády a ministra PSVR Jozefa Miškova a ministra hospodárstva Juraja Miškova. Vpravo dole nádejný tenista, ktorému pan Kubík venuje veľa svojho voľného času.

Firma KUBIK je jedna z posledných spoločností, ktorá má stále v ponuke klasickú dubovú výrobu. Zmeny nastali aj vo farebných odtieňoch. Zatiaľ, čo v minulosti boli trendom tmavé farby, dnes je vyšší dopyt po rakvách s prírodnými svetlými farbami.

na Slovensku je v Holandsku štandard. Naša firma vie do troch hodín vyrobiť akúkoľvek truhlu z jednoduchých materiálov a do dvadsiatich hodín zo smrekového alebo dubového materiálu,“ hovorí K. Kubík, ktorý už vyrobil otváracie rakvy so sklom či dokonca truhlu v tvare pretekárskej formy Ferrari.

Váži si zamestnancov

Recept na úspech, podľa slov majiteľa firmy Kamila Kubíka, je jednoduchý: je potrebné rešpektovať požiadavky svojich zákazníkov, sledovať trendy v domácej i svetovej výrobe a neustále modernizovať výrobu. „Som typ živnostníka na dlhé trate, aj v tomto roku plánujem dokúpiť nové technológie zo zahraničia,“ hovorí K. Kubík, ktorý ma najväčšiu radosť z toho, keď sú jeho zamestnanci spokojní, pretože vtedy odvedú dobrú robotu. Všetci jeho

pracovníci sú zamestnaní na trvalý pracovný pomer s výhodnými sociálnymi a finančnými podmienkami. Adekvátny plat, zadarmo strava či bezúročná pôžička sú jednými z hlavných dôvodov, prečo vo firme KUBÍK pracujú celé generácie zamestnancov.

Budúcnosť spoločnosti

Medzi hlavné plány pána K. Kubíka patrí neustála modernizácia technologického parku a taktiež rozširovanie portfólia zákazníkov na Slovensku ako aj v zahraničí. „Vzhľadom nato, že si vysoko vážim svojich zákazníkov, sľubujem, že aj najbližšie roky im budem prinášať čo najlepšie služby a najkvalitnejšie výrobky,“ dodáva

K. Kubík, ktorý už v rodine má aj nasledovníka, jedenásťročného syna.

Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

Pripravujú sa na fóliové MDF

Aktuálne z Talianska prichádza novinka ekologické fóliované MDF, ktoré má nahradiť štandardné bukové modely. „Ide o nový trend, ktorý tento rok predstavili v talianskej Bologni. Nový model chceme uviesť na slovenský trh už v roku 2013, momentálne čakáme na novú technológiu,“ hovorí K. Kubík.

Robia aj nadrozmerne truhly

Spoločnosť Kubík vyrába pre slovenský trh mesačne približne desať nadrozmerných truhiel. Takýto výrobok si vyžaduje trikrát viac materiálu. Zatiaľ, čo štandardná hrúbka dreva je 20 mm, pri nadrozmerných truhlách musí byť hrúbka stien 30 mm a dvojité dno. Tá najväčšia truhla bola vyrobená s nosnosťou 350 kilogramov a museli ju odviezť na korbe nákladiaku. „Nie je však truhla ako truhla, pretože napríklad väčšina nadrozmerných rakiev

Význam zelene v historickom vývoji pohrebísk v Európe

Pokračovanie úspešnej série o tvorbe cintorínov z pohľadu záhradného architekta z **Katedry záhradnej a krajinej architektúry** v Nitre. Článok pripravila **Ing. Denisa Halajová, PhD.**

Chápanie cintorína ako plochy zelene so zámernou záhradnou – architektonickou kompozíciou je v historickom vývoji pohrebísk pomerne nové. Význam zelene na pohrebiskách spočíval spočiatku najmä v jej symbolike a ako označovanie miest hrobov. Na stredovekých kresťanských cintorínoch, situovaných v tesnej blízkosti kostolov na vysvätenej pôde, boli vysádzané stromy s mytologickým významom a dreviny z okolitej prírody. Keďže však cintoríny v okolí kostolov boli výrazne plošne obmedzené, vegetácia bola často úplne vytlačená hrobmi.

Vzhľad dnešných európskych pohrebísk je ovplyvnený až zmenou v dobe osvietenstva, keď bolo v Paríži z hygienických dôvodov v r. 1765 zrušené pochovávanie v okolí kostolov. Významným krokom bolo tiež vydanie Napoleonského dekrétu o pohrebníctve z r. 1804, ktorý odobral cirkvi právo pochovávať a táto povinnosť, rovnako aj budovanie pohrebísk a obradných siení boli prevedené na obce a mestá. Novo vznikajúce pohrebiská mali už zámernú záhradno-architektonickú kompozíciu, základné členenie plochy bolo pravidelné. Výber rastlín bol ovplyvnený ich symbolikou (večnosť, pomínelnosť, večná láska a pod.), používali sa najmä lipy, platany, tuje, tisy, brečtan, zimozeleň, ruže. Prvýkrát sa objavuje pri tvorbe pohrebísk aj požiadavka vzdelávať a pozdvihovať návštevníkov, a to aj prostredníctvom výberu rastlín, a cintorín sa je už chápaný aj ako plocha zelene.

Pod vplyvom osvietenstva, racionalizmu a neskôr romantizmu sa menia aj predstavy človeka spojené so smrťou, život je chápaný ako súčasť prirodzeného kolobehu prírody, a smrť je vnímaná ako večný spánok, posledný odpočinok. Tomuto pojatiu vyhovujú sentimentálne úpravy pohrebísk späté s prírodou a predstava cintorína ako rajskej záhrady. Spolu s obdivom tvorby anglických prírodných – krajinných parkov to prispelo k zakladaniu cintorínov podľa zásad prírodne – krajinnárskeho parku, k budovaniu mauzóleí v súkromných záhradách, či návratu k prírode v podobe lesných cintorínov.

Najvýznamnejším predelom v cintorínskej kultúre Európy bolo otvorenie cintorína Père Lachaise v Paríži v roku 1807. Cintorín bol navrhnutý ako malebná zvlnená parková krajina a čoskoro sa stal veľmi obľúbeným a vzorom krajinnárskych

cintorínov v celom svete. Na cintoríne boli vysádzané dreviny chápané ako tradičné znaky smútku – topole, cyprusy a smútočné vrbky, doplnené o kvitnúce a voňavé kry.

Preplnenosť pohrebísk a epidémie si vyžiadali hľadanie nových foriem pohrebísk aj v USA a v rovnakom čase aj vo Veľkej Británii. Ako vzor slúžil práve parížsky cintorín Père Lachaise so svojou parkovou úpravou. V USA bol prvým tzv. vidieckym alebo krajinným cintorínom Mount Auburn pri Bostone, nazývaný aj „Père Lachaise Ameriky“ (1831). Cintorín Mount Auburn bol vlastne prvým „krajinnárskym parkom“ v otvorených pre verejnosť, ročne ho navštívilo až 60-tisíc návštevníkov a jeho popularita bola podnetom pre vznik prvých verejných parkov v USA.

Zdvojnásobenie počtu obyvateľov Londýna v prvej polovici 19. storočia prinieslo problémy s priestorom a hygienou na farských pohrebiskách. Preto v r. 1882 parlament povolil budovanie súkromných pohrebísk mimo Londýna a v priebehu jedného desaťročia bolo vybudovaných sedem nových pohrebísk známych ako „The Magnificent Seven“, medzi ktoré patrili aj pohrebiská All Soules Cemetery v Kensal Green (1833), nazývaný aj „Père Lachaise Británie“. Abney Park Cemetery (1840) v Londýne bol založený ako arborétum významným záhradníkom Johnom C. Loudonom s viac ako 2500 druhmi drevín a stal sa aj turistickou atrakciou. Loudon chápal cintorín ako priestor, ktorý uchováva historické záznamy, zlepšuje morálku a vkus a jeho botanické bohatstvo kultivuje intelekt.

V Nemecku vznikol ako prvý parkový cintorín v Hamburgu – Ohlsdorfe v r. 1877, ktorý je dodnes najväčším parkovým

Cintorín Père Lachaise, Paríž, 1848 (ETLIN, R. A. 1984. The architecture of death. Cambridge: The MIT Press, 1984. 429 s. ISBN 0-262-05027-7). Cintorín Père Lachaise v Paríži, otvorený oficiálne v r. 1807. Architekt A. T. Brongniart pretvoril zvlennú krajinu na park. Chcel vyhovieť požiadavkám J. J. Rousseaua a cintorín koncipoval ako elysium pre unavených životom, „nasiaknuté melanchóliou ich snov“. Park mali tieniť cyprusy, topole s chvejúcim sa lístím a smútočné vrbky.

Cintorín Père Lachaise, Paríž (Halajová, 2008). Cintorín sa stal veľmi obľúbeným a žiadaným miestom pre pochovávanie už skoro po svojom vzniku a tak sa z pôvodnej parkovej úpravy s hrobmi umiestnenými ďaleko od seba pod stromami, stalo kamenné mesto náhrobkov.

cintorínom v Európe, výrazne ovplyvňuje dodnes vzhľad pohrebísk v Nemecku a budeme sa mu venovať podrobnejšie v ďalšom čísle časopisu.

Vo Švédsku v 19. storočí boli priaznivé podmienky pre vznik a rozvoj lesných cintorínov. Najznámejším z lesných cintorínov sa stal cintorín v Enskede pri Štokholme zrealizovaný v r. 1915 – 1940 podľa návrhu architektov Gunnara Asplunda a Sigurda Lewerentza, ktorí zavrhlí pri riešení tradičné európske architektonické typy cintorínov ako miest mŕtvych a vrátili sa k severským krajinnárskym tradíciám a spätosti s prírodou, krajinou.

Na severské tradície lesných cintorínov a európske parkové cintoríny nadväzuje súčasná tvorba tzv. krajinných cintorínov, využívajúcich prírodné danosti lokality pohrebiska. K takýmto príkladom patrí napr. cintorín v Novom Meste – Srebrnice v Slovinsku (r. 2000), ktorý pripomína najznámejší lesný cintorín v Štokholme, či minimalistické riešenie cintorína v Mníchove – Riem (2000). Súčasná tvorba cintorínov smeruje k čoraz väčšiemu podielu zelene na pohrebiskách, k väčšej spätosti cintorína s krajinou, jej prírodou a históriou, teda ku krajinným typom cintorínov, ktoré sú aj z hľadiska ekonomického menej náročné na údržbu.

Fotografie a text Ing. Denisa Halajová, PhD.

Tvorba webstránok na kľúč

- ▶ Redakčný systém
- ▶ Audit stránok
- ▶ Intranetové aplikácie
- ▶ Online marketing

www.aglo.sk

Meno Ivana Vojteka - Tuliho, je pre mňa spojené predovšetkým s komickými rozprávkovými postavami, ktorých stvárnil v slovenských inscenáciách nespočetné množstvo. Na svojom konte má však i veľa dramatických postáv. Či už divadelných, alebo televíznych a filmových. Diváci ho mali možnosť vidieť na doskách DAB v Nitre, na Novej scéne v Bratislave, v L+S, Divadla Wüstenrot a inde. Od februára 2011 je členom Slovenského Národného Divadla v Bratislave, kde ho môžeme vidieť v inscenáciách Lakomec a Coriolanus.

Zavraždený som bol už dvakrát

Ak sa v predošlom čísle Jana Olhová vyjadrila, že zmysel pre čierny humor je výsadou určitej skupiny ľudí, tak Ivan Vojtek do nej určite patrí. Na stretnutie v divadelnom bufete dorazil športovo - na bicykli. Od prvého kontaktu pôsobí bezprostredne a na všetko si nájde nejaký fórik, či slovnú hračku. Hneď na úvod vyrozprával veselý zážitok spojený so smutnou udalosťou, čím nastolil príjemné humorné ladenie nášho nasledujúceho rozprávania.

Na svoj prvý kontakt s pohrebnými službami mám takú úsmevnú spomienku. Keď umrel môj tatko, zašiel som v Dunajskej Stredě do pohrebníctva, ktoré v tom čase vlastnila moja bývalá spolužiačka z gymnázia. Keďže sme sa dlhšiu dobu nevideli, prvé čo povedala, keď ma uvidela vo dverách, bolo: „A ty tu čo robíš?“ tak som jej vysvetlil prečo ľudia obyčajne navštívia pohrebnú službu „Zomrel mi tato“, a ona na to „A inak ako?“ Takže som pochopil, že aj táto práca má zrejme svoje veselšie stránky.

Vy ste sa pred nedávnom stali krstným otcom časopisu Slovenské Pohrebníctvo. Ako to, že práve Vy ste boli k takejto funkcii prizvaný?

Je to dlhší príbeh, poviem vám ho pekne od začiatku. Ako som už spomenul, zomrel mi tato a po piatich rokoch i mamka. Ich urny boli uložené v urnovom hájí bratislavského krematória. No, ťažko sa to veru hľadalo, najmä v zime udržiavalo. V Malinove, kde bývam, bolo pred pár rokmi vybudované kolumbárium. Tak som presvedčil svojich dvoch starších bratov, aby sme rodičov presťahovali tam. Najstarší brat spočiatku nesúhlasil, aby sme nenarušili pokoj ich duší. Ale ja som si ako najmladší postavil hlavu. Dušičky odpočívajú v pokoji, ale urny s telesnými pozostatkami môžeme presunúť. Zhodou okolností správu nad cintorínom, ergo i nad kolumbáriom v Malinove prebral Lacibáči (pán Ladislav Stríž – majiteľ pohrebníctva). On je tiež taká veselá kopa, aj napriek tomu čo robí, a chvála pánu Bohu, že aj napriek tomu čo robí. Tak sme si nejako padli do oka a hneď sme začali žartovať na tú tému. Vzniklo z toho kamarátstvo.

Nakoniec sme rodičov presťahovali. Poviem vám, to kolumbárium, ten kúsok miesta vyčlenený pre našich zosnulých je úžasná vec. Nenaprší na to, nenapadá na to lístie, je to pekné, je to dôstojné. Som skutočne rád, že mám svojich rodičov tak

blízko. V rámci prechádzky s manželkou zoberieme sviečky, kvietky a je to príjemné. Pripadá mi to lepšie ako urnový háj. Každý cintorín by mal mať takúto pietnu stenu.

Ako dlho už teda trvá vaše kamarátstvo s pánom Strížom?

No, sú to už viac ako tri roky. A tak som bol nakoniec poctený aj tým, že môžem byť krstným otcom tohto časopisu. Tiež som rád, že poznám človeka, ktorý aj mňa možno raz pochová. Lacibáči by mi určite vystrojil krásny pohreb s veľkou poctou, ale tú radosť mu ešte neurobím. A teším sa veru aj na ten veľtrh - Slovak Funeral, ktorý bude v novembri. Len, ako vravím, treba dožiť.

A čo na javisku? Zahrali ste si nejaké to umieranie?

Áno, bol som dokonca dvakrát zavraždený. Prvý raz to bolo v hre „Škoda že je pobehlica“. Režiroval to vtedy Emil Horváth. A ešte raz v historickej hre „Kráľ Ján“. Tiež to zhodou okolností režiroval Emil Horváth. Nevieť prečo ma ten Emil vždy nechal zavraždiť? V „Pobehlici“ ma Fredy Swan zavraždil kopijou do chrbta vo vrúcnom objatí svojej miléj. To je strašná smrť, to vám poviem, to si neviem ani predstaviť. No a v druhej hre bol mojím vrahom Robo Roth. Obe hry boli inscenované na Novej Scéne.

To boli komédie, predpokladám...

Práve naopak, boli to drámy. Ale skúšky boli samozrejme veľmi komické. Umieranie na javisku je pre herca naozaj výzva. Nastali aj situácie, že si vrah zabudne dýku. No potom mu neostáva nič iné, len škrtiť...

V SND som od februára minulého roku a tam som ešte nezomrel. A ani v Nitrianskom divadle, kde som bol dlhé roky. Keď sa na tým takto zamyslím, zomieral som naozaj len na Novej scéne. To je zvláštne.

A vy ste niekedy vraždili?

To nie, toto sa mi ešte v živote nestalo. Ani vo filme, ani v televíznej inscenácii, ani v divadle. Uvidíme čo ma ešte čaká.

A dovlím si ešte jednu poznámočku v rámci témy smrti: Vedzte že aj smrť si musí človek zaslúžiť. Ale ja vám žičím ešte dlhého života. (sorry Lacibáči, ale patrí sa).

Ďakujem za rozhovor a prajem ešte veľa dobrých rolí. -kk-

Ivan „Tuli“ Vojtek

V tomto roku oslávi svoje päťdesiatiny. Na jeho kariérnej ceste mu podľa jeho slov najviac pomohli Boh, rodičia, prvá učiteľka, prof. Zachar, Jožko Bednárík a ďalší.

Stvárnil stovky postáv v divadelných predstaveniach v DAB v Nitre, v Teatre Wüstenrot a na Novej scéne, ako napríklad v divadelných inscenáciách a muzikáloch Vlasý, Jozef a jeho zázračný farebný plášť, Evanjelium o Márii, Don Quijote podľa Sancha, Archa Templárov, Na skle maľované či Štvrtý do partie.

Účinkoval v desiatkach televíznych filmov, rozprávkach a inscenáciách. Medzi najznámejšie patria Princezná a mesiac, Loktibrada, Hon na čarodejnice, Dlhý, Široký a Bystrozraký, Pásla kone na betóne, či seriál Susedia a Obchod so šťastím.

Je členom futbalového klubu MUFUZA, po boku Martina Sarvaša a Petra Lipu v Klube Nespravodlivo Plešatých. Okrem role otca pri výchove svojich dvoch dcér, prijal i rolu krstného otca magazínu, ktorý práve čítate.

Vo vlastnej relácii o varení Tulinárium neraz prezentoval vlastné recepty. Okrem varenia sa venuje hubárčeniu, rybolovu, bicyklovaniu a aktívnemu oddychu v záhrade.

Radíme ...

Keď zomrie živnostník

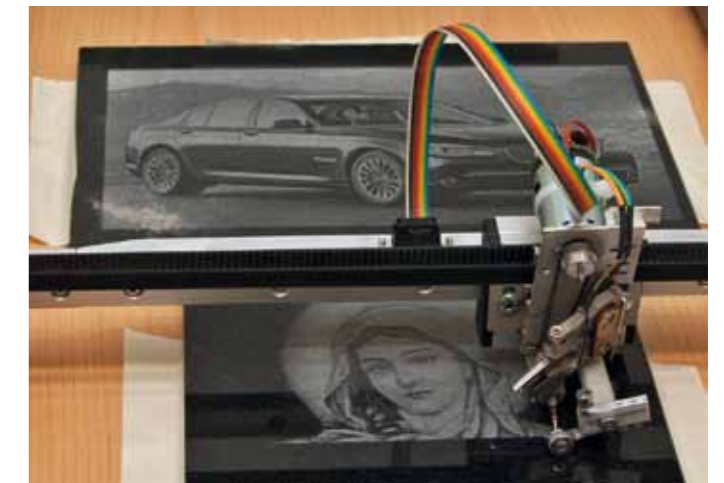
» Pozostalí majú na výber – buď budú v živnosti pokračovať, alebo nie. Do skončenia dedičského konania však nemôže požiadať o zrušenie živnosti žiadna z potenciálne oprávnených osôb. „Oprávnená osoba môže živnostenskému úradu iba oznámiť v jednomesačnej lehote od úmrtia živnostníka, že nemá záujem pokračovať v živnosti,“ píše ministerstvo vnútra.

» Kto môže byť oprávnenou osobou a pokračovať v živnosti, určuje živnostenský zákon. Môžu ňou byť len dedičia zo závetu či zo zákona, prípadne dedičia zo závetu a pozostalý manžel alebo manželka, ak je spoluvlastníkom majetku. Ak súd ustanovil správcu dedičstva, môže aj ten. Pokračovanie v živnosti oprávnené osoby musia oznámiť živnostenskému úradu do mesiaca od smrti živnostníka.

» Ak sa preukáže, že nikto nemá záujem pokračovať v podnikaní zosnulého živnostníka, zánik oprávnenia aj podnikateľského subjektu nastane dňom smrti fyzickej osoby.

» Na daňovom úrade sú povinní pozostalí nahlásiť zástupcu do pätnástich dní po smrti daňovníka.

» Dedičia musia za zosnulého podať daňové priznanie. Majú na to tri mesiace.

VIEDEŇ MÁ DOSTATOK VOĽNÝCH HROBOVÝCH MIEST

O cintoríny sa stará súkromná spoločnosť, mesto sa na správe finančne podieľa iba sporadicky

Zatiaľ, čo v Bratislave za posledné roky rapídne klesá počet hrobových miest a bratislavský magistrát musí dotovať správu mestských cintorínov, šesťdesiat kilometrov vo vzdialenej Viedni je situácia úplne iná. Viedenchania majú k dispozícii 46 cintorínov, dostatok voľných hrobových miest, pričom starostlivosť o miesta posledného odpočinku spadá pod súkromnú spoločnosť. O správe viedenských cintorínov sme sa rozprávali s viceprezidentom spoločnosti B&F Wien pohrebništvo a cintoríny Dr. Markusom Pinterom.

V prvom rade nám dovoľte pográtulovať k zmodernizovaniu hlavného sídla správy viedenských cintorínov. S akými novinkami prichádzate pre svojich klientov v novom zákazníckom servise?

Správa cintorínov a pohrebné služby teraz majú lepšie možnosti spoločne komunikovať so zákazníkom. Keď príde klient, ktorý si chce objednať pohreb, tak môže všetky otázky ohľadom poslednej rozlúčky a hrobového miesta vybaviť na jednom mieste. Zároveň si zákazník môže objednať starostlivosť o hrob, vyhotovenie vencov, osadenie kvetín či kamenárskych prác. Cielene sme tieto služby sústredili na jedno miesto.

Viceprezident spoločnosti B&F Wien, pohrebništvo a cintoríny, Dr. Markus Pinter

V tomto roku ste dokončili obnovu kaplnky Rinnbock. Čo predchádzalo úspešnej rekonštrukcii tejto kultúrnej pamiatky?

Na cintorínoch sú samozrejme aj kultúrne pamiatky ako kaplnky a rôzne smútočné siene, ktoré sú zo zákona chránené. Naším cieľom je zabezpečiť kultúrne dedičstvo cintorína a preto sme sa rozhodli pre obnovu pamiatky. Naši klienti majú možnosť vyčleniť určitú čiastku na tieto účely. Pri rekonštrukcii sme spolupracovali aj s mestskou časťou.

V Bratislave ubúdajú hrobové miesta, pričom hrozí, že čochvíľa nebude kde pochovávať. Aká je voľná kapacita na viedenských cintorínoch?

Vo Viedni je iná situácia ako v Bratislave. Máme tu 46 cintorínov, ich rozloženie ešte súvisí s monarchiou, kedy sa počítalo so štyrmi miliónmi obyvateľov. Po vojne sa kompetentní snažili redukovať menšie cintoríny, s čím nesusúhlasili obyvatelia vo verejnej diskusii v roku 1980. Týmto krokom sa zabezpečili voľné kapacity, takže máme dostatok priestoru pre nové hroby. Na cintoríne, kde je dostatok priestoru, sa nesnažíme pochovávať na okrajoch, ale v centrálnej časti. Taktiež nahradzujeme nezaplatené miesta s pomníkmi v zlom technickom stave, ktoré ohrozujú bezpečnosť návštevníkov. Týmto krokom docieľujeme, že cintorín vo vnútri žije a jeho vonkajšie okraje môžeme parkovo upravovať.

Na centrálnom viedenskom cintoríne nachádzajú miesto odpočinku ľudia rôznych náboženstiev. Ktoré skupiny sú najpočetnejšie?

Samozrejme, že najväčšou skupinou sú katolíci, avšak dnes sa pri hroboch stretávajú rôzni katolíci. Časť z nich chce mať cintorín ako klasické pietne miesto, zvyšní ľudia chcú na tomto mieste viac oddychovať, k hrobom napríklad nosia jedlo a trávia tam celé hodiny. Druhú najväčšiu skupinu zastupuje islámske náboženstvo.

Druhú najväčšiu skupinu zastupuje islámske náboženstvo

Ústredný cintorín vo Viedni obsahuje okrem iného sekciu lesný cintorín, sekciu pre deti, sekciu pre ľudí, ktorí darovali svoje telo na vedecké účely či park mieru a pomoci. Aký je záujem ľudí o pochovávanie v týchto sektoroch?

Na viedenských cintorínoch stúpa počet hrobov v týchto špeciálnych oddeleniach. Keď si však ich vyžitie porovnáme s celkovým počtom hrobov, tak predstavujú len tri percentá. Tieto služby máme v ponuke pre individuálnych klientov. Nie je to však naša priorita, pretože vyššie výnosy máme z klasického pohrebu, respektíve rodinnej hrobky.

Bratislavské cintoríny sú spravované magistrátom hlavného mesta SR. Viedenské cintoríny sú pod správou súkromnej spoločnosti. Dostávajú financie od mesta v rámci starostlivosti?

Pracujeme ako samostatná spoločnosť a už nedostávame z mesta žiadnu podporu. Za dva či tri roky by sme mali byť účtovne na nule, pretože sme mohli odpredať také cintoríny v centre mesta, ktoré už neslúžili na pochovávanie. V súčasnosti existujeme z nájmu a starostlivosti o hrobové miesta. Výnimkou je, keď sa na cintoríne nachádza nejaká pamätihodnosť, ktorej rekonštrukciu môže podporiť aj mesto, respektíve hocikto iný.

Na cintorínoch organizujete aj kultúrne podujatia. Aký je ich hlavný účel?

Snažíme sa edukovať obyvateľov, že cintoríny neexistujú len na pochovávanie ale aj na iné účely. Minulý rok sme napríklad participovali na organizovaní koncertu v kaplnke a taktiež pri akcii hľadanie netopierov, čo malo veľký ohlas, prišlo až dvadsať tisíc návštevníkov. Tento rok sme na centrálnom cintoríne pripravili pre turistov a návštevníkov prehliadku v historickom fiakri (nájomný koč ťahaný kónským záprahom, pozn. redakcie).

Na Slovensku stúpa záujem pozostalých o spopolňovanie nebožtíkov. Aký je dopyt pozostalých o spopolňovanie nebožtíkov vo Viedni?

Vo Viedni tiež stúpa dopyt po kremácii, ale nie je až taký vysoký. Pre spôsob spopolňovania sa rozhodne viac ako 25 percent

pozostalých. Je zložité odpovedať nato, prečo je vo Viedni stále nižší záujem o spopolňovanie, pretože napríklad v Gráci je približne 50 percentná kremácia.

Posledné miesta odpočinku ale aj samotní pozostali sú na bratislavských cintorínoch terčom vandalov a zlodějov. Aké máte skúsenosti s vandalmi na viedenských cintorínoch? Čo robíte preto, aby ste eliminovali krádeže?

Problém vandalstva sa týka aj viedenských cintorínov, ale nie je až taký vypuklý, pretože v súčasnosti nestúpa. Možno na jednom cintoríne je kriminalita vyššia, pretože sa jedná o miesta, ktoré sa nedajú efektívne strážiť. Na problematických cintorínoch máme strážnu službu, ktorá dohliada nad poriadkom.

Aké sú ročné náklady správcu na úpravu hrobového miesta vo Viedni. Koľko stojí na Centrálnom cintoríne vo Viedni nájom klasického hrobového miesta a hrobového miesta pre urnu?

Ponúkame hrobové miesta približne za 15 eur ročne. Definitívna cena však závisí od toho, v ktorom mieste si pozostali objednájú hrob, v akej veľkosti a taktiež na koľko rokov. Máme cintoríny, ktoré boli v minulosti menej obsadzované a tým sa na nich ponúkalo aj nižšie dlhodobé nájomné. V súčasnosti sa už snažíme ceny vyrovnávať, aby boli všade rovnaké. Pravidelne si porovnáваме ceny hrobových miest s inými rakúskymi a európskymi veľkometami. Zistili sme, že naše služby sú v nižšej cenovej hladine. Samozrejme, že sú hrobové miesta, ktoré sú možno nákladnejšie, ale v komparácii so zahraníčím môžeme stále povedať, že nie sme najdrahší. Klientom sa snažíme vysvetliť, že nájom neplatia len za hrobové miesta, ale aj za správu vrátane infraštruktúry, údržby zelene, starostlivosti o plot, atď.

Slovenská asociácia kremáčnych a pohrebných služieb v novembri organizuje výstavu v Trenčíne. Prídete sa pozrieť?

Na vašu výstavu sa určite prídem pozrieť. Mám veľký záujem o výmenu poznatkov ohľadom starostlivosti na slovenských cintorínoch a poskytovaných služieb slovenskými pohrebničtami. Bol by som rád, keby sme mohli spraviť dohodu so Slovenskom pre prípad, že pozastavíme kremácie kvôli plánovanej rekonštrukcii. Rád by som si vymenil kontakty, pretože sme síce historicky blízko, ale takmer vôbec nespupracujeme.

Ďakujeme za rozhovor

Rozprával sa Marcel Lincényi, foto Pavel Ondera

I pred novým sídlom spoločnosti si môžete vybrať tovar a služby

B O L O G N A

Písal sa 23 marec a brány talianskej Bologne otvárali svoj premiérový ročník výstavy TANEXPO 2012. Počas troch dní 23 až 25 marca sa na ploche 23 000 m² stretlo 210 vystavovateľov, aby predstavili novinky a trendy v pohrebníctve na roky budúce.

Návštevnosť prekonalala očakávaná a prekročila hranicu 16 000 návštevníkov z 54 krajín sveta. Približne 94% návštev predstavovalo odbornú verejnosť z oblasti pohrebných, cintorínskych, kremačných a kamenárskych služieb a zo sanitárno-patologickej oblasti. Prijemne prekvapilo počasie, kde nádherných 25 stupňov už letného talianskeho slnka nútilo rýchlo zaparkovať a nestrácať čas pred jedinečnou atmosférou, ktorá sa nedá nijak inak nazvať ako jedna veľká šou s okázalou pompou, talianskym zmyslom pre dizajn a ich jedinečnou ľahkosťou pre detail.

Celej výstave dominovali výrobcovia pohrebných vozidiel, kde cez 50 vystavených áut bojovalo o priazeň odbornej verejnosti. Ak začnem od špičky Padovca, stredobodom najväčšej

pozornosti bolo pohrebné vozidlo značky ROLLS-ROYCE PHANTOM so svojimi 460 koňmi sily motora, dĺžkou 7 metrov a cenou rovných pol milióna eur. Ložná plocha pre rakvu predstavovala dĺžku 2,3 metra a diódami nasvietený, presklený interiér.

O zvyšnú priazeň sa delili značky Mercedes a Jaguár, ktoré v prevedení interiéru pre uloženie rakvy v ničom nezaostávali, ba naopak, mnohé prevedenia mi prišli krajšie a praktickejšie. Cena spomínaných dvoch značiek začínala na 80 tisícoch eurách, čo sa zdá ďaleko prijateľnejšie pre naše slovenské podmienky. Skôr či neskôr sa budú musieť začať pohrebné služby aj u nás uberať podobným smerom, nakoľko trendy sú neúprosné a je len otázkou času kto začne prvý.

Nemenej zaujímavou prezentáciou bolo sledovať trendy v rakvách, ktoré sa dali prirovnávať už viac k nábytku ako k spotrebnej schránke pre uloženie zosnulého. Maximálne možné spracovanie dreva, tie n a j -

2 0 1 2

kvalitnejšie laky a príjemné čalúnenie, robili rakvy príjemné nielen na pohľad, ale aj na dotyk. Priemerná nákupná cena bola cca tisíc eur, čo opäť pri súčasných cenách za pohreb na Slovensku nie je možné akceptovať. Len pre porovnanie, priemerná cena pohrebu v Taliansku sa pohybuje v rozmedzí 6 až 7 tisíc eur, ale nie je nič výnimočné ak sa cena nakoniec aj s betónovou hrobkou vyšplhá na 15 tisíc eur.

Odlíšnosť kultúr spôsobila, že Taliansko je známe svojim pochovávaním do betónových stien a tak celá jedna sekcia výstavy bola venovaná tejto kultúre pochovávaní a cintorínskej technike. V našich končinách obdobný spôsob nepoznáme, no pre mnohé obce a mestá by to mohlo byť riešenie situácie na našich, už aj tak prepchatých cintorínoch.

Oblasť Carrara je známa svojimi ložiskami žuly a tak zručnosť talianskych majstrov v oblasti jej spracovania a následne dizajnu pomníkov budila tichý úžas. Popritom si prišla na svoje kamenárska verejnosť, kde priamo na mieste predvádzali výrobcovia zložité kamenárske postupy a jednotlivé automatizované stroje.

Veľká časť bola venovaná sanitárnej a anatomickej patologickej technike. Iba odborná verejnosť môže pochopiť zmysel využitia tej najnáročnejšej techniky, ktorá je vyvinutá pre ďalšie postupy anatomickej vedy. Bola by to ďalšia inšpirácia pre riaditeľov nemocníc, kde by mala nastať postupná zmena myslenia a rovnako by mal byť začatý kladený dôraz na dôstojnú manipuláciu, uloženie a vydávanie zosnulých v zariadeniach slovenských nemocníc.

I trendy v dizajne a obnove Domov smútku, by mali čo povedať mnohým starostom obcí a správcov Domov smútkov na Slovensku.

Čo ma prekvapilo bola prezentácia smútočných oznámení, kde je základnou používanou veľkosťou A3, kým u nás A4. Nuž... iný kraj, iný mrav.

Čo dodať na záver?

Vysoko profesionálne zvládnutie, príjemné vystupovanie vystavovateľov, inšpiratívne nápady do budúcnosti nielen pre majiteľov pohrebných služieb, ale aj pre komunálnych politikov ako primátorov a starostov obcí, riaditeľov nemocníc, správcov cintorínov a Domov smútku. Reportáž do nasledujúceho čísla pripravím z cintorína v meste Pisa, kde sa dočítate o systéme a histórii ukladania rakiev do betónových stien.

Ďalších 200 fotografií nájdete na www.lauk.sk v kolónke *Navštívili sme*

Text a fotografie Peter Kicoš

Žilina

Odpovedá primátor mesta Žilina Ing. Igor Choma

V meste Žilina sa podobne ako v ostatných krajských mestách rýchlejšie míňajú voľné hrobové miesta pre klasické pochovávanie zosnulých. K dispozícii je alternatívna kremácia, keďže v Žiline je prevádzkované 1. súkromné krematórium na Slovensku. O rozšírení cintorínov, možnej úprave cien za správu hrobových miest, či bezpečnosti na miestach posledného odpočinku sme sa rozprávali s primátorom mesta Žilina Ing. Igorom Chomom.

Pán primátor, na väčšine cintorínov v Žiline sa už nenachádzajú voľné miesta pre zosnulých. Medzi miesta posledného odpočinku s najmenšou voľnou kapacitou patrí cintorín v Trnovom, v Strážove, v Závodí a v Brodne. Na starom cintoríne sa už miesta nepridávajú, nakoľko je už plný. Nové miesta na pochovávanie sa vyskytli v Bánovej, ale aj tak sú stále obmedzené. Ako mesto rieši, alebo plánuje riešiť voľné kapacity hrobových miest?

V súčasnosti využíva mesto Žilina 16 cintorínov. Najväčší z nich je tzv. Nový cintorín, ktorého celková výmera je cca. 19,7ha. V súčasnosti sa pochováva v bloku č.30, ktorého kapacita je 600 hrobových miest. Celkovo je zatiaľ využitý tento cintorín na 20%, t.j. je na ňom dostatok hrobových miest na pochovávanie. Len podľa potreby stačí pripraviť ďalšie bloky (t.j. vyčistiť od zelene, vybudovať chodníky...).

Okrem Nového cintorína sa pochováva aj na cintorínoch v prímestských častiach mesta. Minulý rok sa rozšíril cintorín v Trnovom o 400 hrobových miest, čo postačuje na viac ako 30 rokov. V tomto roku plánujeme vykúpiť pozemky na rozšírenie cintorínov v mestských častiach Bytčica a Vranie. Taktiež plánujeme vypracovať projektovú dokumentáciu na rozšírenie cintorína Zádubnie, prípadne podľa potreby cintorína Brodno.

Správca cintorínov na internetovej stránke pozostalým odporúča alternatívnu kremáciu s následným uložením do urny. Je podľa Vás v poriadku, keď sú Žilinčania nútení do kremácie bez možnosti klasického pochovávania?

Jedná sa len o odporúčanie alternatívnej kremácie.

To znamená, že ak niekto chce pochovať blízku osobu do hrobového miesta, kde už je pochovaný príbuzný a v prípade, že sa to nedá klasickým spôsobom, môže využiť alternatívnu kremáciu s následným uložením do urny na hrobovom mieste.

Aký je aktuálny cenník za správu klasického hrobového miesta a urnového miesta. Plánuje vedenie mesta predložiť do zastupiteľstva návrh na úpravu cien za tieto služby?

Poplatky za hrobové miesta sú 16,60 € za jednohrob, 33,20 € za dvojhrob, 6,64 € za detský hrob, 16,60 € za urnové miesto. Pri hroboch je uvedená suma určená na 10 rokov, pri urnách na 20 rokov. V blízkej budúcnosti Mesto Žilina neplánuje úpravu poplatkov. V prvom prípade chceme získať financie od neplatičov za hrobové miesta. Za tým účelom mesto zakúpilo v minulosti softvér pre evidenciu hrobových miest a ich nájomcov. V tomto roku plánujeme dokúpiť a doplniť tento softvér tak, aby sme mohli doplniť databázu

platieb za prenájom hrobových miest a tým aj databázu neplatičov. Týchto budeme v zmysle zákona o pohrebníctve následne vyzývať, aby si zameškané poplatky vyrovnali.

Rozprával sa: PhDr. Marcel Lincényi, PhD.

Žilinský samosprávny kraj

Rozprestiera sa na území 6809 km², ktoré sa tiahne pozdĺž našej severnej hranice. Jeho najvyšší bod kraja *Bystrá* v Západných tatrách leží vo výške 2248 m n.m., najnižší nájdeme pri výtoky rieky Váh z žilinského kraja vo výške 298 m n.m., celkové prevýšenie tak dosahuje bez 50 m dva kilometre.

Ide o hornatý kraj, v ktorom sa nachádza množstvo kultúrnych pamiatok a prírodných krás. Z celkovej rozlohy zaberajú lesy 362 185 hektárov, čo je 3 621,85 km², teda polovica celého kraja, ktorý je tretím najväčším na Slovensku. Najmenší okres v kraji predstavuje Kysucké Nové Mesto s rozlohou 174 km².

Celkový obraz z turistického pohľadu

23 Národných kultúrnych pamiatok

19 Pamiatkových zón

1 Mestská pamiatková rezervácia

3 Národné parky • Malá Fatra
• Vysoké Tatry
• Nízke Tatry

67 Národných prírodných rezervácií

4 Chránené krajinné oblasti

Vyššie 700 ubytovacích zariadení od jednoduchých chatových zariadení až po špičkové hotely

K dispozícii je vyše 20 tisíc lôžok

Okrem termálnych kúpalísk sa na území kraja nachádzajú 4 liečebné kúpele

Budatínsky zámok

Budatínsky zámok je historickou a architektonickou pamiatkou Žiliny. V minulosti patril medzi vodné hrady, chránené tokom riek a vodnými priekopami. Vzhľadom na svoju polohu v blízkosti sútoku Váhu a Kysuce plnila i funkciu kráľovskej tridsiatkovej stanice, kde sa vyberalo mýto od kupcov prichádzajúcich zo Sliezska.

Hrad Strečno

Romantická zrúcanina hradu Strečno sa vypína nad riekou Váh. Prvý písomný dôkaz o jestvovaní hradu pochádza z roku 1384, keď sa spomína pod názvom comitatus castris Strechyn.

Oravský hrad

Vypína sa na strmom vápencovom brale rovno nad dedinkou Oravský Podzámok. Natáčal sa tu nemý film *Dracula* 1922.

Kaštieľ Bytča

Dokončený bol po troch rokoch od začatia výstavby 1574. Stal sa vzorom pre stavby v tej dobe šľachtických sídiel na strednom Slovensku a najmä na Považí. V roku 1601 sa súčasťou opevneného areálu stal renesančný sobášny palác, ktorý dal vystavať Juraj Thurzo na svadobné hostiny svojich siedmych dcér.

Menšiny na Slovensku

Rusínske rituály pochovávaní

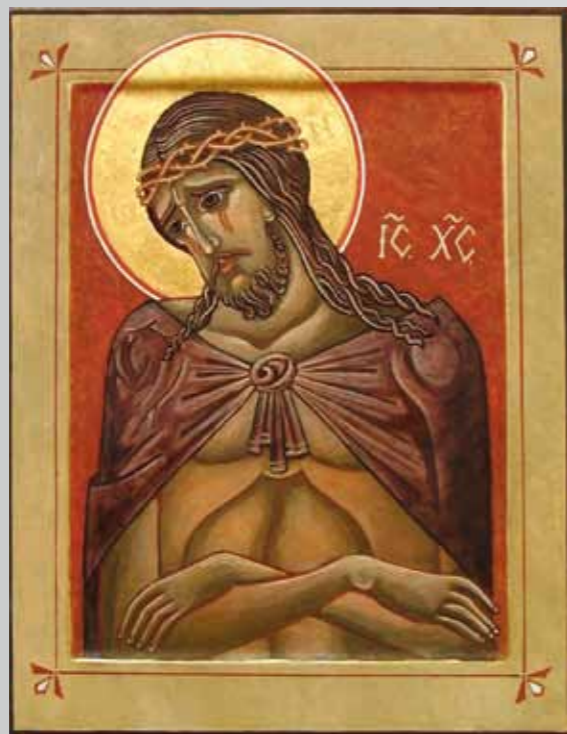
Rusíni patria ku kresťanom gréckokatolíckeho a pravoslávneho vierovyznania východného obradu s historickou staroslovanskou liturgiou. Kompaktnejšie Rusíni žijú v Karpatoch, teda aj na území severovýchodného Slovenska a v susedných štátoch (Poľsko, Ukrajina, Rumunsko). O tom, aké sú rusínske rituály pochovávaní hovorí PhDr. Oľga Glosíková, DrSc., riaditeľka SNM – Múzea rusínskej kultúry v Prešove.

Súdržnosť v neľahkých chvíľach

Na rusínskom vidieku, v rusínskych rodinách stále prevláda súdržnosť členov blízkej aj vzdialenej rodiny, susedov, ktorí si vzájomne pomáhajú, lebo sa zvykne hovoriť: „Kým príbuzní v núdzi dobehnú svojej rodine na pomoc, susedia im už dávno pomohli“ alebo ináč vyjadrené „najbližšou rodinou v núdzi sú susedia“. Medzi Rusínmi taktiež platí – „jedna dedina, to je veľká rodina“ – to sa premieta do každodenného života spojeného s prežívaním radostí či starostí. Z kulturologického hľadiska rusínske rituály pochovávaní sú veľmi rozmanité a dôstojné, v podstate rešpektujúce rusínske kultúrne tradície a hodnoty kontinuálne pretrvávajúce od dávnej minulosti a premietajúce sa do každodennej súčasnosti. V tejto súvislosti naozaj platí: „každá rodina, každá dedina, každá dolina (okres) je v tradíciách iná“.

Spoveď chorého z hriechov

Posledné chvíle ťažko chorého člena rusínskej rodiny sú vnímané s plnou vážnosťou, neustáloú pozornosťou od hľadania novej pomoci ako vyzdraviť až po prípravu na rozlúčku s týmto svetom. Najbližšia rodina pozve popa (svjašččenika, kňaza) ku chorému a spolu sa modlia, potom nasleduje spoveď chorého z hriechov, prijatie pomazania, aby „nastalo uľahčenie na jeho duši“. V minulosti aj v súčasnosti vo väčšine dedín, kde žije rusínske obyvateľstvo sa zomierajúcemu dala do rúk horiaca sviečka, aby mu svietila pri hľadaní správnej cesty z tohto sveta. Ak zomierajúci už nieje schopný podržať horiacu sviečku, drží ju príbuzný, aby aspoň takým spôsobom mu bol nápomocný v najťažšej chvíli. Dôležitú úlohu

u Rusínov zohráva samotný čas – ak sa zomierajúci dlho trápi po spovedi, dedinčania to pripisujú očisteniu jeho hriechnej duše ešte na tomto svete, aby sa mohla po smrti dostať do neba. Rodina sa skôr prikláňa k názoru, že na tomto svete zomierajúci má ešte nedokončené dôležité veci.

Zakrývajú sa zrkadlá v dome

V nedávnej minulosti rusínski predkovia verili, ba vo väčšine rodín dodnes veria, že mŕtvemu je potrebné v prvom rade zatlačiť oči, podviazať bradu, aby v krátkom čase nikto ďalší v tomto dome nezomrel. Ak zomierajúci odchádza na druhý svet „s úsmevom v obličaji“, tak sa očakáva, že ďalší kto z dedinčanov zomrie, bude niekto mladý. Ďalším krokom je, že príbuzní v celom dome zastavujú hodiny, zakrývajú zrkadlá, sklenené tabule, aby mŕtvy už nemohol nahliadnuť do domu, aby sa v budúcnosti v dome nezjavovali žiadne príznaky. Po týchto úkonoch najbližší príbuzní umývajú a obliekajú mŕtve telo do najnovších šiat – tak tomu je v súčasnosti no v minulosti, keď obyvateľstvo žilo vo veľkej biede, mŕtvemu obliekali obnosené šaty, novšie sa v rodine dedili. V niektorých lokalitách mŕtvemu neobúvajú topánky v iných zasa áno, aby po druhom svete nebožtík nechodil bosý.

Rakva na najdôstojnejšom mieste

Oblečené mŕtve telo sa kladlo na posteľ a keď už bola zhotovená rakva, vystlali ju senom či slamou a prikryli bielym plátnom. Na plátno položili vankúš navlečený do bielej obliečky – až vtedy sa mohlo do nej premiestniť telo mŕtveho. Rakva

sa umiestnila na najdôstojnejšom mieste v dome – uprostred prázdnej prednej izby, zvyčajne na dve lavice vedľa seba, prikryté bielou plachtou – aby bolo dost' miesta pre trúchliacu rodinu. Na prsia mŕtvemu sa kladú sväté obrázky Isusa Christa i Bohorodičky, modlitebná knižka ako najmilšia vec, v ktorej je ofera (posvätená proskurka). Ruženec je zvyčajne obtočený okolo rúk. V minulosti, keď modlitebné knihy boli zriedkavé a vzácne, boli predmetom dedenia aj niekoľkých po sebe nasledujúcich generácií (a preto do nich na prázdne miesta zapisovali najdôležitejšie informácie – dátumy narodenia, kúpy, predaja či dedenia hmotného majetku, dátumy sobášov, úmrtí atď.), mŕtvemu do rúk dávali bielu vreckovku. Bolo pomerne častým javom, že medzi obľúbenými vecami v rakve boli fajky, tabak, cigarety, alkohol, u žien to boli obľúbené šatky ako prikrývky hlavy väčšinou darované od manžela a podobne. Rusíni do hrobu nedávali mŕtvemu zlaté veci či iné cennosti, aby hrob nebol predmetom záujmu vykrádačov hrobov, a tak mŕtvy mal zabezpečený posmrtný pokoj.

Čo kraj - to iné pohrebné zvyky

V blízkosti Svidníka, čiastočne aj Bardejova, ale aj v iných lokalitách kde žijú rusínske rodiny, sa praktizuje rituál vyplácania zosnulého za to čo dobré urobil na tomto svete. Z rúk najstaršieho rodinného príslušníka ostatná blízka rodina dostáva drobné mince a pri lúčení sa zo zosnulým dáva ich do rakve. V iných rusínskych lokalitách, napríklad v okolí Starej Ľubovne, sa peniaze dávajú zosnulému, aby mal na prepravu sprievodcovi jeho duše na druhý svet. Zosnulého pochovávajú na tretí deň. Tri razy denne mu vyzváňajú všetky kostolné zvony a oznamujú dedinčanom, že niekto zomrel a že sa nesmú za tri dni zabávať, robiť svadby a krstiť narodeniatka, lebo ľudia na počesť ktorých sa usporiadajú veselé obrady v ďalšom svojom živote nebudú šťastní. V niektorých rusínskych dedinách veria, že vyzváňanie kostolných zvonov nedovolí priblížiť sa čertovi k zosnulému a ukradnúť jeho dušu, iní zasa veria v to, že vyzváňanie zvonov upozorňuje svätého Petra pri nebeskej bráne, že duša zosnulého hľadá cestu do neba, aby otvoril bránu a nedovolil satanovi ukradnúť dušu čakajúcu pri nebeskej bráne.

Pripravený hrob sa zakrýva

Zosnulý nikdy v izbe nezostáva sám. Každý podvečer rodina a známi prichádzajú k rakve zasvietiť sviečku a pomodliť sa. Pritom sa často spomína aj na veselé chvíle strávené počas jeho života – je to snaha potlačiť prejavy žiaľu u príbuzných. Mnohí Rusíni veria, že duša opúšťa svoje telo až počas pohrebu, preto hovoria s ním, neotvárajú okná a do pohrebu nezametajú v dome, aby duša neodletela alebo nebola vymetená a vynesená z domu. V každej rusínskej dedine sa na druhý deň ide na cintorín vybrať miesto na hrob a pripraviť ho. Hĺbením hrobu sú väčšinou poverené osoby v obci, alebo príbuzní. Pripravený hrob sa na noc zakrýva, lebo Rusíni veria, že za veľmi krátky čas by niekto ďalší zomrel v obci a znovu by sa musel kopať hrob. Aj počas dňa sa rodina modlí pri stole, na ktorom je horiaca sviečka, občerstvenie a číta sa Psalmy.

Pozostalí sa modlia tri dni

Modlenie počas troch dní pokračuje až do rána. V obciach, kde žije rusínske obyvateľstvo sa buď v predvečer pohrebu alebo v skorých ranných hodinách zvolávajú občania na pohreb. V deň pohrebu prichádza pop – svjašččenik do dvora zosnulého oblečený v čiernych rizoch (habite). Muži vpredu nesú kríž, kostolné zástavy väčšinou čiernej, bielej a fialovej farby, ktoré symbolizujú akt Vzkriesenia. Do domu vchádza pop,

muž nesúci kríž, na ktorom je uviazaná čierna mašľa a kantor. Po príchode do prednej izby k zosnulému pop kadidlom „okurí“ rakvu, aby sa modlitby za zomrelého dostali na prestol Boží a pokračuje v slúžení panachidy počas ktorej je telo nebožtíka zakryté bielou plachtou. Sú rusínske obce, na ktorých je zaužívané robiť zosnulému na plachte otvor v časti obličaja do tvaru kríža so zahnutou kosoštvorcovou úpravou.

Do rakvy pribijú tri klince

Po odsúžení panachidy pop pokropí rakvu s telom zosnulého svätenou vodou, položia na rakvu vrchný priklop a tromi klincami ho pribijú, čo symbolizuje „rozpíjanie Isusa Christa na kríži tiež tromi klincami“. Svätenou vodou sa rakva kropí za pomoci malej zviazanej kytičky zo stále zeleného barvinku, symbolizujúceho večný život a želanie očistenie duše mŕtveho na „Božom súde“. Nasleduje vynášanie rakvy na dvor cez prahy domu. Nad každým prahom sa zastavia a s dnom rakvy sa tri razy dotknú prahu, čo symbolizuje želanie, aby sa mŕtvy už nikdy nevracal a neprekračoval prahy toho domu. Po vynesení rakvy na dvor pokračuje pohrebný obrad „propovidami“, lúčením sa od najbližšej rodiny a susedov za sprievodu pohrebných cirkevných piesní východného obradu, horiacich sviečok, modlitieb, bozkávania „raspjatia“ – posledného rozlúčkového bozku prítomných na pohrebnom obrade zo zosnulým a celý obrad je sprevádzaný srdcervúcim plačom príbuzných.

foto www.golosevo.com

Rituály smútočného sprievodu

Zvonenie cerkvných zvonov a spev kresťanských pohrebných piesní východného obradu sprevádza smútočný sprievod do cirkvi (tak gréckokatolíci a pravoslávni veriaci nazývajú svoje chrámy, u rímskokatolíckych veriacich sú to kostoly). Na čele smútočného sprievodu kráča starší chlapec alebo mladší muž s krížom – ako znakom spasenia, za ním kráča pop, kostolník nesúci kadilo, za nimi školopovinné dievčatá zoradené v dvojiciach za sebou nesúce vence, smútočné kytičky. Za nimi nesú alebo vezú rakvu a po jej bokoch kráčajú chlapi nesúci kostolné zástavy. Tesne za rakvou kráča najbližšia rodina, potom ďalšia rodina, susedia, známi. Rakvu prenášajú mladší muži z rodiny.

Dom nesmie ostať prázdny

Hneď po odchode smútočného sprievodu z dvora, v dome sa pootvárajú všetky okná, dvere a provizórny obradný stôl stojaci na dvore sa obracia horeznačky – aby duša mŕtveho neostala v dome. U všetkých Rusínov tento pohrebný rituál je jednotný, to znamená, že dom nesmie ostať prázdny – zvyčajne v ňom ostáva niekto starší, skúsenejší z rodiny. Po príchode do cirkvi

foto: www.en.wikipedia

sa rakva umiestňuje do prostriedku, okolo nej v svietnikoch na vysokých podstavcoch horia sviečky a pokračuje svätá liturgia za pokoj duše nehožtka. Po obradoch v cirkvi smútočný sprievod za podpory zvukov všetkých cerkvných zvonov, spevu pohrebných piesní, čítania svätého písma odchádza dôstojným krokom a niekoľkými zastaveniami (aby si chlapi oddýchli alebo sa vymenili pri nesení rakvy) na cintorín.

Do hrobu žiadne živé kvety

Po príchode na cintorín sa rakva kladie na pripravené dva preklady umiestnené nad hrobom. Po krátkom obrade ju dávajú do hrobu nohami smerom na východ a hlavou na západ. Mnohí Rusíni veria tomu, že do hrobu ani na rakvu sa nesmú dávať živé kvety, lebo v obci budú umierať mladí ľudia. Po oboch bokoch hrobu pop – svjaščenik lopatou urobí križ na znak uzamknutia hrobu až do druhého príchodu „Hospoda“ (Pána), vysype popol z kadila, hodí rozlúčkový zoznam čítaný na dvore domu, bielu vreckovku, ktorou sa utiera križ počas obradu, vyleje svätenú vodu, barvinok, a v niektorých rusínskych obciach napr. v okolí Svidníka hádžu do hrobu tanier používaný v rámci pohrebného obradu tak, aby sa o rakvu rozbil.

Po obrade nasleduje kar

V závere obradu sa prítomní modlia za zosnulých a pochovaných na danom cintoríne a na znak žiaľu a rozlúčky do hrobu hádžu malú hrudu zeme. V mnohých rusínskych obciach je zaužívané, že prítomní na pohrebe, po vyjadrení sústrasti pozostalej rodine sa rozchádzajú k hrobom svojich zosnulých, modlia sa a postupne odchádzajú domov a blízka rodina spolu s popom odchádza na kar. Ten začína spoločným modlením sa nahlas, pokračuje hostinou a v závere zaspievajú zosnulému známu pieseň „Vičnaja pamjat“ a pre prítomných sa zaspieva „Mnohaja lita“. Rodina po trojdňovom bdení si ide odpočinúť, lebo

v poobedňajších hodinách sa najbližšia rodina schádza k modlitbám nad už upraveným hrobom (poukladané vence, kytice).

Na tretí deň sväté liturgie

Po pohrebe celú noc v prednej izbe, kde ležal zosnulý svieti svetlo a horí sviečka. Na stole je položený kúsok chleba, v niektorých rusínskych rodinách nalievajú do štamperlika alkohol, na stole je položený aj tanier so svätenou vodou a uterák – všetko je pripravené pre posledný príchod zosnulého, ak by bol hladný a smädný a aby sa mohol umyť a poutierať. Za zomrelými Rusíni konajú sväté liturgie a to na tretí deň po úmrtí (v čase pohrebu), takzvané „tretiny“ (v daný deň sa mení tvar zomrelého ako veriaceho kresťana v „Tridnevnoje Voskresenie“, mŕtv vy praktizoval počas života tri cnosti a to vieru, nádej a lásku. Potom nasledujú „devätiny“ alebo tzv. týždňová bohoslužba (liturgia) – ten deň je začiatkom rozkladu tela mŕtveho, Rusíni veria, že okrem srdca. V modlitbách prosia Boha, aby spasil dušu zosnulého a prijal ju do raja.

Čierny odev sa nosí rok

„Štyridsaťdňová liturgia“ pre zosnulého – Rusíni veria, že v ten deň sa začína rozkladať aj srdce zosnulého. Príbuzní už počas pohrebu sú poobliekaní v čiernom a najbližšia rodina „černinu“ nosí celý rok (hlavne ženy nosili čierne oblečenie za manželom, otcom, matkou, synom, dcérou; za bratom, sestrou, svokrovcami – pol roka; za švagrom, švagrinou, ujom, ujčinou, tetou – 40 dní; bratrancami, sesternicami jeden týždeň). V minulosti Rusíni nechodili v čiernom, táto zmena sa ujala a zjednotila vo všetkých lokalitách až po druhej svetovej vojne. Po roku sa koná bohoslužba za zosnulým za prítomnosti príbuzných, a tým sa končí pre najbližších príbuzných nosenie odevu čiernej farby. Počas života príbuzní udržiavajú hrob, chodia sa modliť, zapáliť sviečky, prinášajú kvety, a to nielen na sviatok zosnulých. Patričná pozornosť sa venuje aj udržiavaniu cintorínov. -zv-

Nové právne poradenstvo Asociácie pohrebných a kremačných služieb

Advokátka poskytne členom Asociácie právne rady

Ste členom Asociácie pohrebných a kremačných služieb a riešite nejaký právny problém? Odteraz môžete využiť právne služby našej spolupracujúcej advokátky **JUDr. Ingrid Zlochovej**. Odpovie vám prostredníctvom právnej poradne a poradí, ako by ste mali pri rôznych právnych sporoch postupovať.

JUDr. Ingrid Zlochová zastupuje fyzické aj právnické osoby na strane žalobcu aj na strane odporcu v súdnych, ako aj v rozhodcovských konaniach, obvinených a poškodených v trestných konaniach.

A čo ona sama hovorí o poskytovaní právnych služieb v praxi?

Pri výkone advokácie je u mňa prvoradý záujem o klienta. Profesionálnym prístupom sa snažím v každom prípade o maximálne uplatnenie práv klienta a jeho nárokov. Členovia Asociácie pohrebných a kremačných služieb sa často pohybujú v trhovom prostredí a v ich praxi sa zvyknú objavovať aj situácie, ktoré je nutné riešiť v sporových konaniach. Z tohto dôvodu Vám umožňujem dohodnutie si termínu právnej rady v priestoroch mojej kancelárie so sídlom Galvaniho 12/B v Bratislave, alebo objednanie si právneho rozboru danej situácie. Po osobnom stretnutí sa môžete sami rozhodnúť či a za akých podmienok prevezmem Váš prípad, alebo zastupovanie Vašich blízkych v súdnych sporoch.

Ponúkam právne služby v oblasti

Občianskeho práva.

Zmluvné právo, rodinné právo, pozemkové právo, vymáhanie a uplatnenie si pohľadávok, náhrada škody, zastupovanie strán v civilných sporoch pred súdom.

Obchodného práva.

Zmluvné právo, zakladanie a zmeny v obchodných spoločnostiach, poradenstvo pri kúpe a predaji obchodných spoločností, zastupovanie v obchodnoprávných sporoch.

Trestného práva.

Obhajoba obvinených, zastupovanie poškodených v trestnom konaní, právna pomoc svedkom a podozrivým v trestnom konaní.

Správneho práva.

Trovy právneho zastúpenia v záujme klienta vždy pred samotným prevzatím právneho zastupovania či obhajoby v trestnom konaní je uzavrieť v rámci zmluvy o právnej pomoci dohodu o trovách právneho zastúpenia. Pre výpočet trov právneho zastúpenia je rozhodujúca vyhláška MS SR č. 655/2004 Z.z. o odmenách advokátov v platnom znení. Vyhláška umožňuje viaceré spôsoby určenia odmeny pre advokáta, od tarifnej, paušálnej po hodinovú odmenu. Trovy právneho zastúpenia sa odvíjajú od obtiažnosti konkrétneho prípadu, od druhu, činnosti a miesta jej výkonu, časového rozsahu zastúpenia, ale aj od výšky sankcie alebo hroziaceho trestu, či hodnoty predmetu alebo výpočtového základu.

Pri kompetentnom výkone advokácie sa snažím o individuálny prístup ku každému klientovi. Popri zmluve o právnej pomoci poskytujem klientom vo vopred stanovených termínoch špecifikáciu trov, z ktorej je možné určiť efektivitu a ekonomickosť súdneho konania.

Profil JUDr. Ingrid Zlochovej

Dosiahnuté vzdelanie:
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Dozor nad výkonom advokácie:
vykonáva Slovenská advokátska komora, Kolárska č.4 v Bratislave
Kontaktovať ju môžete na mailovej adrese:
ingrid.zlochova@centrum.sk, tel: 02/ 43634460, faxom: 02/ 43 63 44 61, mobilné tel.č.: 0905/979169

Vybrané právne problémy so zachovaním potrebnej anonymity zverejníme v časopise Slovenské pohrebníctvo.

-zv-

Bezpečnosť je prvoradá

Štátna plavebná správa upozorňuje nadšencov vodných športov na bezpečnostné riziká na slovenských vodných tokoch. Vodácka sezóna na našich riekach je už v plnom prúde.

S blížiacimi sa letnými mesiacmi niektorých ľudí láka splavovanie po riekach. V posledných rokoch stúpa počet nadšencov, ktorí relaxujú na vodnom skútri. Tečúce vody sú však zradné, a nie raz sa plavebná nehoda skončila smrťou. Zisťovali sme preto za vás u odborníkov, aké sú bezpečnostné riziká na slovenských riekach. Na naše otázky odpovedal vedúci Odboru plavebnej bezpečnosti vodných ciest a prístavov Štátnej plavebnej správy Ing. Petr Pavlásek.

Dunajec, autor fotografie Daniela Bartošová

ako 4 kW, alebo je plocha plachiet väčšia ako 12 m².

Aké sú bezpečnostné riziká na kajakoch alebo vodných skútroch na slovenských riekach?

Najväčším bezpečnostným rizikom je ľudský faktor, či už preceňovaním vlastných schopností, ako aj nerešpektovaním zákonov a iných právnych noriem.

Aké bezpečnostné opatrenia vykonáva Štátna plavebná správa, aby zabránila vzniku havárií a nešťastí na slovenských riekach?

Štátna plavebná správa okrem iného vykonáva na vodných cestách pravidelné kontroly so zameraním na dodržiava-

vanie plavebnej bezpečnosti. Taktiež v spolupráci so Slovenským vodohospodárskym podnikom zabezpečuje znakovanie sledovaných vodných ciest, čo je pre bezpečnosť plavby kľúčové. Vydáva plavebné opatrenie, kde určuje podmienky plavby s dôrazom na plavebnú bezpečnosť. Spolupracuje na znení predpisov, ktoré upravujú pravidlá plavby. Vykonáva vyšetrovanie plavebných nehôd, ktorého súčasťou je aj analýza príčin vzniku plavebnej nehody a prípadné zavedenie opatrení, ktoré by eliminovali príčiny vzniku obdobných nehôd.

Belá, autor fotografie Boris Cambel, www.nobaf.sk

Počas letnej sezóny je veľmi populárne splavovanie po riekach či jazda na vodnom skútri. Podlieha používaniu plte, kajaku, vodného skútra, respektíve iného malého plavidla na slovenských riekach registrácii Štátnej plavebnej správe?

Do registra plavidiel sa zapisujú plavidlá, ktorých celková hmotnosť vrátane povolennej užitočnej hmotnosti presahuje 1 000 kg, alebo je výkon pohonného strojového zariadenia väčší

Koľko havárií plti, kajakov, respektíve iných malých plavidiel registruje Štátna plavebná správa za minuloročnú letnú sezónu? Stala sa v minulej sezóne nejaká tragédia v súvislosti s neopatrným používaním plte, resp. iného malého plavidla?

Štátna plavebná správa nevedie evidenciu havárií plti ani kajakov. Plavebné nehody pri ktorých dôjde k stratám na ľudských životoch, vyšetruje polícia SR. V roku 2011 ŠPS spolupracovala pri vyšetrovaní jednej plavebnej nehody, pri ktorej prišiel o život jeden človek na rieke Hron a dve smrteľné nehody sa stali v pôsobnosti poľovice Žilina.

Podarilo sa pracovníkom Štátnej plavebnej správy zabrániť nejakej tragédii na slovenských riekach?

Určite mnohým. Napríklad, keď v čase nepriaznivých plavebných podmienok (vysoký vodostav, ľadochod) plavebnými opatreniami zastaví, alebo obmedzí plavbu na príslušnej vodnej ceste. -mli-

Cenník inzercie

Typ - umiestnenie	Rozmer	Cena
PR článok stred magazínu	2 x A4	1100 €
Druhá strana obálky	A4 spadávka	799 €
Druhá strana obálky	1/2 A4	450 €
Zadná strana obálky	A4 spadávka	999 €
Inzercia vnútorná	A4	480 €
Inzercia vnútorná	1/2 A4	260 €
Inzercia vnútorná	105 x 148 mm	130 €
Inzercia vnútorná	87 x 58 mm	65 €

Magazín Slovenské pohrebništvo

Vychádza štvrťročne, je zdarma distribuovaný cieľovým skupinám z podnikateľskej sféry, z radov občanov, ktorí sa touto problematikou zaoberajú či už v rámci svojho biznisu alebo to vyplýva z ich pracovných povinností. Ide o domovy seniorov, hospice, pohrebne služby, matriky, úrady verejného zdravotníctva, súdno - lekárske pracoviská, miestne úrady a pod. V neposlednom rade je tiež distribuovaný i širokému spektru z radu súkromných záujemcov, ktorí sa k jeho odberu prihlásili individuálne.

V prípade zadania opakovanej inzercie poskytujeme zľavu 10% na každý jeden inzerát, PR článok.

Ak sa rozhodnete zadať celé kompletne grafické spracovanie vášho inzerátu, PR článku našej redakcii, vyhradzuje-me si právo účtovať príplatok až do výšky 20% z celkovej ceny zadávaného inzerátu (min. 33,- €).

Podklady pre reklamu dodávajte za dodržania týchto technických podmienok:

Dokumenty vo formáte pdf, bez priložených profilov, obrázky v rozlíšení 300 dpi, vo farbe CMYK, spadávka 3mm, odsadenie orezových značiek 5mm. Podklady prijímame elektronickou poštou alebo na nosičoch DVD, CD, najneskôr 21 dní pred uzávierkou. Pre dojednanie podrobností kontaktujte redakciu. Kontakt v tiráži.

Inzercia bude zrealizovaná na základe zmluvy, ktorá obsahuje všetky podmienky pre obe strany. Poskytnuté údaje i podklady pre reklamu budú použité výhradne pre účel dohodnutý v podmienkach zmluvy, ktorá špecifikuje objednávku a poskytnutie reklamy v tlačenej verzii magazínu Slovenské pohrebništvo.

20

rokov

Pozývame vás do nášho stánku na výstave

SLOVAK FUNERAL 2012
Expo Center Trenčín, 8.– 10. novembra 2012

8. - 10. 11. 2012
Trenčín
SLOVAKIA

Medzinárodná kontraktačno - predajná výstava **Slovak Funeral**
zameraná na oblasť pohrebníctva

Záštita Slovenská asociácia pohrebných a kremečných služieb
Garant výstavy MUDr. Gabriel Šimko MPH. hlavný hygienik SR

Výroba rakiev a príslušenstva
Urny, spomienkové predmety
Motorové vozidlá, stroje, vybavenie
Kremečné pece a vybavenie priestorov
Smútočná floristika, vence, kytice, ikebany
Chladiace zariadenia, prepravné, manipulačné

Sprievodný program, prednášky
Čistiaca technika na kameň, chémia
Deratizácia, dezinfekcia, dezinfekcia
Písmomaliarstvo, kamenosochárstvo
Pietna zeleň, dreviny, výzdoba hrobov
Softvérové produkty pre správy cintorínov, obce